

www.e-rara.ch

**De optimo reip. statu deque nova insula Utopia libellus vere aureus, nec
minus salutaris quam festivus, clarissimi disertissimique viri Thomae Mori
inclytae civitatis Londinensis civis & vicecomitis**

More, Thomas

Apud inclytam Basileam, [1518]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-30626>

Sermonis quem Raphael Hythlodæus de optimo reip. statu habuit, liber secundus, per Thomam
Morum civem et vicecomitem Londinensem

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

SERMONIS QVEM

RAPHAEL HYTHLODAEVS DE OPTI

MO REIP. STATV HABVIT, LI

BER SECVNDVS, PER THO

MAM MORVM CIVEM

ET VICECOMITEM

LONDINENSEM.

*

Sit⁹ & for/
ma Vto/
pia nouæ
insulæ.

TOPIENSIUM INSVLA
in mediâ sui parte (nā hac
latissima est) millia passuū
ducenta porrigit, magnūq;
per insulæ spatium nō mul/
to angustior, fines uersus
paulatim utrinq; tenuatur.
hi uelut circumducti circino
quingentorum ambitu mil

lium, insulam totam in lunæ speciem renascentis effi/
giant. Cuius cornua fretum interfluens, millibus pas/
suū plus minus undecim dirimit, ac per ingens inane
diffusum, circūiectu undiq; terræ prohibitis uentis, ua/
sti in morem lacus stagnans magis, q̃ sœuiens omnem
propè eius terræ aluum pro portu facit. magnóq; ho/
minum usu naues quaquà uersus transmittit. fauces
hinc

hinc uadis, inde saxis formidolosæ. In medio fermè interstitio una rupes eminet, eóq; innoxia, cui inædificata turrim præsidio tenent, cæteræ latentes & insidiosæ. Canales solis ipsis noti, atque ideo non temere accidit, uti exterus quisquàm hunc in sinum, nisi Vtopia no duce, penetret, ut in quem uix ipsis tutus ingressus est, nisi signis quibusdam è litore uiam regentibus. His in diuersa translatis loca, hostium quamlibet numerosam classem facile in perniciem traherèt. Ab altera parte non infrequentes portus. At ubiq; descensus in terram ita natura munitus, aut arte, ut ingentes copiae paucis inde queant propugnatoribus arceri. Cæterum uti fertur, utiq; ipsa loci facies præ se fert, ea tellus olim nõ ambiebatur mari. Sed Vtopus cuius utpote uictoris nomē refert insula, Nam ante id temporis Abraxa dicebatur, quiq; rudem atq; agrestem turbam ad id quonunc cæteros propè mortales antecellit cultus, humanitatisq; perduxit, primo protinus appulsu uictoria potius, passuū milia quindecim, qua parte tellus cōtinenti adhæsit, exscindendū curauit, ac mare circum terrā duxit. Quumq; ad id operis non incolas modo coëgisset (ne cōtumeliæ loco laborē ducerent) sed suos præterea milites omnes adiungeret, in tantam hominū multitudinē opere distributo incredibili celeritate res perfecta, finitimos (q; initio uanitatē incepti riserant) admiratione successus ac terrore perculerit. Insula ciuitates habet quatuor

Locus natura tutus
unico præsidio defenditur.

Stratagemata ex mutatis signis

Vtopia insula ab Vtopo ducit.

Hoc plus erat q̃ Isthmum perfodere. Facile ferè qd omni- bus cōmune est.

Oppida
Vtopia in
sula.

Siluitudo
concordia
facit.

Urbiū in/
ter se me/
diocre in
teruallum.

Distribu/
tio agrorū.

At hinc ho
die pestis
rerump.
omnium.

Prima cu/
ra agricola
tionis.

quatuor & quinquaginta spatiosas omnes ac magni/
ficas lingua, moribus, institutis, legibus, prorsus hīsdē,
idem situs omniū, eadem ubiq; quatenus per locum li/
cet, rerū facies. Harum quæ proximæ inter sunt millia
quatuor ac uiginti separant. Nulla rursus est tam deser/
ta, è qua nō ad aliam urbē pedibus queat unius itinere
diei perueniri. Ciues quaq; ex urbe terni senes ac rerū
periti tractatum de rebus insulæ cōmunibus, quotānis
cōueniunt Amaurotum. Nam (ea urbs quod tanq; in
umbilico terræ sita maxime iacet omniū partium lega/
tis opportuna) prima, princepsq; habetur. Agri ita cō/
mode ciuitatib⁹ assignati sunt, ut ab nulla parte minus
soli quàm XX passuū millia una quæuis habeat. ab ali/
qua multo etiam amplius, uidelicet qua parte longius
urbes inter se disiunguntur. Nulli urbi cupido promo/
uendorum finiū. Quippe quos habēt agricolas magis
eorum se, q; dominos putant. Habent ruri per omnes
agros commode dispositas domos, rusticis instrumētis
instructas. Hæ habitantur ciuib⁹ per uices eò commi/
grantibus. Nulla familia rustica in uiris mulieribusq;
pauciores habet, q; quadraginta præter duos ascripti/
tios seruos, qbus pater materq; familias graues ac ma/
turi præficiūtur, & singulis tricenis familijs philarchus
unus. E quaq; familia uiginti quotānis in urbem remi/
grāt, hī qui bienniū ruri compleuere. In horum locum
totidē recentes ex urbe subrogātur, ut ab hīs qui annū
ibi fuere,

ibi fuere, atq; ideo rusticarum peritiores rerum, institu-
antur, alios anno sequente docturi, ne si pariter omnes
ibi noui, agricolationisq; rudes essent, aliquid in anno
na per imperitiam peccaretur. Is innouandorum agri-
colarū mos, & si solennis sit, ne quisquā inuitus aspe-
riorem uitam cogatur continuare diutius, multi tamen
quos rusticæ rei studium natura delectat, plures sibi an-
nos impetrant. Agricolaē terram colunt, nutriunt ani- Agricola /
rū officia.
malia, ligna comparant, atq; in urbem qua commodū
est, terra, mariūe conuehunt. Pullorum infinitam edu-
cant multitudinem, mirabili artificio. Neq; enim incu- Mira ratio
fouendi
oua,
bant oua gallinæ, sed magnum eorum numerum calo-
re quodam æquabili fouentes animant, educantq; hi
simul atq; è testa prodire, homines, uice matrum comi-
tantur, & agnoscunt. Equos alunt perq; paucos, nec ni Vfus equo-
rum.
si ferocientes, neq; aliū in usum quā exercendæ re-
bus equestribus iuuentuti. Nam omnem, seu colendi, Vfus boū.
seu uehendi laborem, boues obeunt, quos (ut fatentur)
equis impetu cedere, sic patientia uincere, nec tot obno-
xios morbis putant, ad hæc minore impendio, & ope-
ræ, & sumptus ali, ac deniq; laboribus emeritos, in cibū
tandem usui esse. Semente in solum panem utuntur.
Nam aut uuarum uinum bibunt, aut pomorum, piro- Cibus, ac
potus.
rumue, aut deniq; aquam nōnunq; meram, sæpe etiā,
qua mel, aut glycyrizam incoxerint, cuius haud exiguā
habent copiam. Quum exploratum habeant (habent

k enmi

Modus se/
mentis.

enim certissimum) quantum annonæ consumat urbs, & circuniectus urbi conuentus, tamen multo amplius & sementis faciunt, & pecudum educant, q̄ quod in suos usus sufficiat, reliquū impartituri finitimis. Quibus cuncq; rebus opus est, quæ res ruri non habentur, eam supellectilem omnem ab urbe petunt, & sine ulla rerū commutatione, à magistratibus urbanis nullo negotio consequuntur. Nam illo singulo quoq; mense, pleriq; ad festum diem conueniunt. Quum frumentandi dies instat, magistratibus urbanis agricolarum phylarchi denunciant, quantum ciuium numerum ad se mitti cōueniat, quæ multitudo frumentatorum, quum ad ipsum diem opportune adsit, uno propè sereno die tota frumentatione defunguntur.

Mutua o/
pera quan/
tū ualeat.

DE VRBIBVS, AC NOMINA
TIM DE AMAVROTO.

Amavroti
primariæ
Vtopiæ sū
urbis de/
scriptio.

VRbium qui unam norit, omnes nouerit. ita sunt inter se (quatenus loci natura nō obstat) omnino similes. Depingam igitur unam quampiam (neq; enim admodum refert quam) Sed quam potius, q̄ Amavrotum? qua nec ulla dignior est, quippe cui senatus gratia reliquæ deferunt, nec ulla mihi notior, ut in qua annos quinq; perpetuo uixerim. Situm est igitur Amavrotum, in leni deiectu montis, figura ferè quadrata. Nā latitudo eius paulò infra collis incepta uerticem, milli-
bus pas-

bus passuū duobus ad flumen Anydrū pertinet, secun-
 dum ripam aliquanto longior. Oritur Anydrus mili-
 bus octoginta supra Amaurotum, modico fonte, sed Anydri flu-
 minis de-
 scriptio.
 aliorum occurſu fluminum, atq; in his duorum etiam
 mediocrium auctus, ante urbem ipsam, quingentos in
 latum passus extenditur, mox adhuc amplior, sexagin-
 ta milia prolapsus, excipitur oceano. Hoc toto spacio,
 quod urbem ac mare interiacet, ac supra urbem quoq;
 aliquot milia, sex horas perpetuas influens æstus, ac re-
 fluus alternat celeri flumine. Quum sese pelagus infert, Idem fit a/
 pud An-
 glos in flu-
 mine Thar-
 mysi.
 triginta in longū milia, totum Anydri alueum suis oc-
 cupat undis, profligato retrorsum fluuio. Tum aliquan-
 to ultra liquorem eius salſugine corrumpit, dehinc pau-
 latim dulcescens amnis, ſyncerus urbem perlabitur, ac
 refugientem uicissim purus & incorruptus, ad ipsas pro-
 pè fauces inſequitur. Vrbs aduersæ fluminis ripæ, non Et in hoc
 Londinū
 cū Amau-
 roto conue-
 nit.
 pilis ac ſublicibus ligneis, sed ex opere lapideo, egregie
 arcuato ponte, commiſſa est, ab ea parte, quæ longissi-
 me diſtat à mari, quo naues totum id latus urbis poſ-
 ſint inoffenſæ præteruehi. Habent alium præterea flu-
 uium, haud magnum quidem illum, sed perquàm pla-
 cidum, ac iucundum. Nam ex eodem ſcaturiens mon-
 te, in quo ciuitas collocatur, mediam illam per deuexa
 perfluēs Anydro miſcetur. Eius fluuij caput, fontemq; Vſus a/
 quæ pota-
 bilis.
 quod paulo extra urbem naſcitur, munimentis ample-
 xi, Amaurotani iunxerunt oppido. ne ſi qua uis ho-

Moenum
munimen
ta.

Plateæ cu/
iusmodi.

Aedificia.

Horti ædi/
bus adhæ/
rentes.

Hæc sapiūt
cōmunita/
tē Platonis

Vtilitas
hortorum
etiā Maro/
ni prædi/
cata.

stium ingruat, intercipi, atq; auerti aqua, né ue corruppi queat. Inde canalibus coctilibus, diuersim ad inferiores urbis partes aqua diriuatur, id sicubi locus fieri uetat, cisternis capacibus, collecta pluuiâ, tantundē usus adfert. Murus altus, ac latus oppidū cingit, turribus, ac propugnaculis frequens, arida fossa, sed alta, lataq; ac ueprium sepibus impedita tribus ab lateribus circūdat moenia, quarto flumen ipsum pro fossa est. Plateæ cū ad uecturam, tum aduersus uentos descriptæ, cōmode ædificia neutiq; sordida, quorum longa, & totum per uicum, perpetua series, aduersa domorum fronte conspicitur. has uicorum frontes uia distinguit pedes uiginti lata. Posterioribus ædium partibus, quanta est uici longitudo, hortus adiacet, latus, & uicorū tergis undiq; circumseptus. Nulla domus est, quæ non ut hostium in plateam, ita posticum in hortum habeat. Quin bifores quoq; facili tractu manus apertiles, ac dein sua sponte coeuntes, quemuis intromittūt, ita nihil usquàm priuari est. Nam domos ipsas uno quoq; decennio sorte cōmutant. Hos hortos magnificiunt, in his uineas, fructus, herbas, flores habent, tanto nitore, cultuq; ut nihil fructuosius usquàm uiderim, nihil elegantius. quæ in re studium eorum, non ipsa uoluptas modo, sed uicorum quoq; inuicem de suo cuiusq; horti cultu certamen accendit. & certe non aliud quicq; temere urbe tota reperias, siue ad usum ciuium, siue ad uoluptatem cōmodius.

modius. eoque nullius rei, quàm huiusmodi hortorum, maiorem habuisse curam uidetur is qui cōdidit. Nam totam hanc urbis figuram, iam inde ab initio descriptā ab ipso Vtopo ferunt. Sed ornatū, cæterumque cultum, quibus unius ætatem hominis haud suffecturam uidit, posteris adiiciendum reliquit. Itaque scriptum in analibus habent, quos ab capta usque insula, mille septingentorum, ac sexaginta annorum complectentes historiam, diligenter & religiose perscriptos adseruant, ædes initio humiles, ac ueluti casae, & tuguria fuisse, è quolibet ligno temere factas, parietes luto obductos, culmina in aciem fastigiata stramentis operuerant. At nunc omnis domus uisenda forma tabulatorum trium, parietum facies, aut silice, aut cementis, aut latere coctili constructæ, in aluum introrsus congesto rudere. Tecta in planum subducta, quæ intritis quibusdam insternunt, nullius impendij, sed ea temperatura, quæ nec igni obnoxia sit, & tolerandis tempestatum iniurijs plumbū superet. Ventos è fenestris uitro (nam eius ibi creberrimus usus est) expellunt. Interim etiam lino tenui, quod perlucido oleo, aut succino perlinunt, gemino nimirū commodo. Siquidem ad eum modum fit, ut & plus lucis transmittat, & uentorum minus admittat.

Vitreæ aut
linteæ fenest
ræ.

DE MAGISTRATIBVS.

TRiginta quæque familiæ magistratum sibi quotannis eligunt, quæ sua prisca lingua Syphograntum
k 3 uocant

uocant, recentiore phylarchum, Syphograntis decem
 Tranibor⁹ cum suis familijs Traniborus olim, nunc protophylar-
 Vtopiēsiū chus dictus praeficitur. Demum Syphogranti omnes,
 lingua so-
 nat praefe- qui sunt ducenti, iurati lecturos sese, quem maxime
 etū prima- censent utilem, suffragijs occultis renunciant principem
 rium.
 Mira ratio unum uidelicet ex his quatuor, quos eis populus nomi-
 creādi ma- nauit. Nam à quaq; urbis quarta parte, selectus unus
 gistratus, commendatur senatui. Principis magistratus perpe-
 Tyrannis tuus est in omnem illius uitam, nisi tyrannidis affecta-
 inuisa be- tā suspicio impediāt. Traniboros quotannis eligunt,
 ne institu-
 tā reip. Ceterum haud temere commutant. Reliqui magistra-
 Cito diri- tus omnes annui. Tranibori tertio quoq; die, interdū
 menda cō- si res postulat sapius, in consiliū cum principe ueniunt.
 trouersia, De rep. consultant. controuersias priuatorum (si quæ
 quas nunc sunt) quæ perquàm paucae sunt, mature dirimunt, Sy-
 data opera phograntos semper in senatum duos adsciscunt, atque
 in immen- sum proro-
 gant.
 Nihil subi- omni die diuersos. cautumq; ut ne quid ratū sit quod
 to statuen- ad remp. pertineat, de quo non tribus in senatu diebus
 dum, ante agitatum, quàm decretum sit. Extra senatum, aut
 comitia publica de rebus cōmunibus inire consilia capi-
 tale habetur. Hæc eò ferunt instituta, ne procliue esset,
 cōiuratione principis, ac Tranibororum, oppresso per
 tyrannidem populo, statum reipub. mutare. Atq; ideo
 quicquid magni momenti iudicatur, ad Syphogran-
 tum comitia deferitur, qui cum suis familijs communica-
 ta re, post inter se consultant, ac suum consilium renun-
 ciant

ciant senatui. Interdum ad totius insulæ consilium res
 defertur. Quin id quoque moris habet senatus, ut nihil, Vtinã idẽ
hodie fiat i
nostris cõ/
silijs.
 quo die primum proponitur, eodem disputetur. sed in
 sequentem senatũ differatur, ne quis ubi quod in buc/
 cam primum uenerit, temere effutierit, ea potius exco/
 gitet postea, quibus decreta tueatur sua, quàm quæ ex
 reip. usu sint. malitque salutis publicæ, quàm opinionis Hoc sibi
uolebat ue
tus prouer
bium, εν vu
κτι' βουλή.
 de se iacturam facere, peruerso quodam ac præpostero
 pudore, ne initio parũ prospexisse uideat. Cui prospi
 ciendũ initio fuit, ut consulto potius, quàm cito loqueretur.

DE ARTIFICIIS.

ARs una est omnibus uiris, mulieribusque promi/
 scua agricultura, cuius nemo est expers. Hac à pu Agricola/
tio cõmu/
nis omniũ,
 eritia erudiuntur omnes, partim in schola traditis præ quã nunc
in paucos
cõtemptos
reijcimus.
 ceptis, partim in agros uiciniores urbi, quasi per ludum
 educti, non intuentes modo, sed per exercitandi corpo Artes ad
necessitatẽ
non ad lu/
xũ discen/
da.
 ris occasionem tractantes etiam. Præter agriculturam
 (quæ est omnibus, ut dixi, cõmunis) quilibet unã quã
 piam, tanquam suam docetur, ea est ferè aut lanificiũ, aut Cultus si/
militudo.
 operandi lini studium, aut cemeteriorum, aut fabri, seu
 ferrarij, seu materiarij artificium. Neque enim aliud est
 opificiũ ullum, quod numerũ aliquem, dictu dignũ
 occupet illic. Nam uestes, quarum, nisi quod habitu Cultus si/
militudo.
 sexus discernitur, & calibatus à coniugio, una per to
 tam insulam forma est, eademque per omne æuum per
 petua, nec ad oculum indecora, & ad corporis motum
 habilis

Nemo ciui
um expers
artificij.

Ad quam
quisq; na /
tura sit ap /
positus, eā
discat artē.

Ociosi pel /
lendie Re /
publica.

Moderan /
dus opifi /
cum labor.

habilis, tum ad frigoris æstusque rationem apposita. Eas inquam, quæque sibi familia conficit. Sed ex alijs illis artibus unusquisque aliquam discit, nec uiri modo, sed mulieres etiam. cæterum hæ uelut imbecilliores, leuiora tractant. lanam ferè, linumq; operantur. uiris artes reliquæ magis laboriosæ mandantur, maxima ex parte quisq; in patrijs artibus educatur. nam eò pleriq; natura feruntur. Quod si quem animus aliò trahat, in eius opificij, cuius capitur studio, familiam quampiam adoptione traducitur. cura non à patre modo eius, sed magistratibus etiam præstita, ut graui, atq; honesto patrifamilias mancipetur. Quin si quis unam perdoctus artem, aliam præterea cupiuerit, eodem modo permittitur. Vtramq; nactus, utram uelit exercet, nisi alterutra ciuitas magis egeat. Syphograntorum, præcipuū ac prope unicum negocium est, curare, ac prospicere, ne quisquàm desideat ociosus. Sed uti suæ quisque arti sedulo incumbat, nec ab summo mane tamen, ad multam usque noctem perpetuo labore, uelut iumenta, fatigatus. nam ea plusquàm seruilis erumna est, quæ tamen ubiq; ferè opificum uita est, exceptis Vtopienfibus, qui cum in horas uigintiquatuor æquales, diem connumerata nocte diuidant, sex duntaxat operi deputant, tres ante meridiem, à quibus prandium ineunt, atq; à prandio duas pomeridianas horas, quum interquieuerint, tres deinde rursus labori datas, cœna claudunt.

dunt. Quum primam horam ab meridie numerēt: sub octauam cubitum eunt. horas octo somnus uendicat. Quicquid inter operis horas ac somni cibiq; medium esset, id suo cuiusq; arbitrio permittitur, non quo per luxum, aut segnitiam abutatur, sed quod ab opificio suo liberum, ex animi sententia in aliud quippiam studiū bene collocet. has intercapedines pleriq; impendūt literis. Solenne est enim publicas cotidie lectiones haberi, antelucanis horis, quibus ut intersint, ij dumtaxat adiguntur, qui ad literas nominatim selecti sunt. Cæterum ex omni ordine mares simul, ac foeminæ multitudine maxima ad audiendas lectiones, alij alias, prout cuiusq; fert natura confluit. Hoc ipsum tempus tamen, si quis arti suæ malit insumere quod multis usu uenit (quorum animus in nullius contemplatione disciplinæ consurgit) haud prohibetur, quin laudatur quoq; ut utilis reipublicæ. Super cenā tum unam horam ludendo producunt, æstate in hortis, hyeme in aulis illis communibus, in quibus comedunt. Ibi aut musicen exercent, aut se sermone recreant. Aleam atq; id genus ineptos ac perniciosos ludos ne cognoscunt quidem; cæterum duos habent in usu ludos, latrunculorum ludo non dissimiles. Alterum numerorū pugnam, in qua numerus numerum prædatur. Alterum in quo collata acie cum uirtutibus uitia configūt. Quo in ludo perç scite ostenditur & uitiorū inter se dissidiū, & aduersus

Studia literarum

Lusus in cœnis.

At nunc alea principum lusus est.

Lusus utiles quoq;

l uirtutes

uirtutes concordia. item quæ uitia, quibus se uirtutibus opponant, quibus uiribus aperte oppugnent, quibus machinamētis ab obliquo adoriātur, quo præsidio, uirtutes uitiorum uires infringant, quibus artibus eorum conatus eludant, quibus deniq; modis alterutra pars uictoriæ compos fiat. Sed hoc loco, ne quid erretis quiddā pressius intuendū est. Etenim quod sex dumtaxat horas in opere sunt, fieri fortasse potest, ut inopiā aliquā putes, necessariarū rerum sequi. Quod tam longe abest ut accidat, ut id temporis ad omniū rerum copiam quæ quidem ad uitæ uel necessitatem requirantur uel cōmoditatem non sufficiat modo, sed supersit etiam, id quod uos quoq; intelligetis si uobiscum reputetis apud alias gētes, quā magna populi pars iners degit. primum mulieres ferè omnes, totius summæ dimidium, aut sicubi mulieres negotiosæ sunt, ibi ut plurimum, earum uice, uiri stertunt. ad hæc, sacerdotum ac religiosorum, quos uocant quanta quāq; ociosa turba, adiūce diuites omnes maxime prædiorum dominos, quos uulgo generosos appellant ac nobiles, his adnumera ipsorum famulitiū, totam uidelicet illam cetratorum nebulonum colluuiem, robustos deniq; ac ualentes mendicos adiunge, morbum quempiam prætexentes inertiae, multo certe pauciores esse quā putaras inuenies eos, quorū labore constant hæc omnia quibus mortales utuntur. Expēde nunc tecū ex his ipsis quā pauci

Ociosorū
hominū
genera.

Πορφυροί
ἐν μὲν
nobilium

Prudentis/
sime dictū.

pauci in necessarijs opificijs uersant. siquidē ubi omnia pecunijs metimur, multas artes necesse est exerceri inanes prorsus ac supfluas, luxus tantū ac libidinis ministras. nā hac ipsa multitudo quæ nūc opat, si partiret in tam paucas artes, q̄ pauca cōmodus naturæ usus postulat: in tāta rerū abūdātia: quantā nūc esse necesse sit, precia nimirū uiliora forent, q̄ ut artifices inde uitā tueri suam possent. At si isti omnes quos nūc inertes artes distringunt: ac tota insup ocio ac desidia languescēs turba, quorū unus quiuīs earū rerum quæ aliorū laboribus suppeditatur: quantū duo earundē operadores cōsumit: in opera uniuersi atq; eadē utilia collocarent, facile animaduertis: quantulū tēporis ad suppeditāda omnia: quæ uel necessitatis ratio: uel cōmoditatis efflagitet (adde uoluptatis etiā quæ quidē uera sit ac naturalis) abūde satis sup̄q̄ foret. atq; id ipsum in Vtopia res ipsa p̄spiciū facit. Nam illic in tota urbe cū adiacēte uicinia uix homines q̄ngēti ex omī uirorū ac mulierū numero, quorū ætas ac robur opī sufficit, uacatio p̄mittit. Nemagi-
stratus qui
dē ab ope-
re cessant.
In hīs syphogrāti (q̄q̄ leges eos labore soluerūt) ipsi tamē sese nō eximūt: quo facilius exēplo suo reliquos ad labores inuitent. Eadē immunitate gaudēt hi: quos cōmēdatiōe sacerdotū, p̄suasus populus occultis syphogratorū suffragijs ad p̄discēdas disciplinas p̄petuā uacationē indulget. Quorū si qs cōceptā de se spem fefellerit: ad opifices retrudit, cōtraq; nō rarēter usu uenit:
1 2 ut mechanicus

ut mechanicus quispiā, subcisiuas illas horas tam gna-
uiter impēdat literis, tantū diligentia proficiat, ut opifi-
cio suo exemptus, in literatorum classem prouehatur.

Soli litera-
ti ad magi-
stratus uo-
cantur.

Ex hoc literatorum ordine legati, sacerdotes, Tranibori
ac ipse deniq; deligitur princeps, quem illi prisca ipso-
rum lingua Barzanem, recentiore Ademum appellāt.

Reliqua ferē multitudo omnis: quum neq; ociosa sit:
nec inutilib⁹ opificijs occupata, procliuīs aestimatio est,
quā paucae horae quantū boni operis pariant, ad ea
quae commemorauī, hoc praeterea facilitatis accedit

Quomo-
do uitetur
impensae in
aëdificijs.

quod in necessarijs plerisq; artibus, minore opa quā
aliae gentes, opus habent. Nam primum aëdificiorum,
aut structura: aut resectio ideo tam multorum assiduā
ubiq; requirit operā, quod quae pater aëdificauit: haeres
parū frugi, paulatim dilabi sinit, ita quod minimo tue-
ri potuit: successor eius de integro impendio magno co-
gitur instaurare, quin frequēter etiam quae domus aliq;
ingenti sumptu stetit, hanc alius delicato animo con-
temnit, eaq; neglecta: atq; ideo breui collapsa: aliā ali-
bi impensis non minoribus extruit. At apud Vtopien-
ses compositis rebus omnibus: & constituta rep. rarissi-
me accidit: uti noua collocandis aëdibus area deligatur
& non modo remedium celeriter praesentibus uitijs ad-
hibetur, sed etiam imminentibus occurritur. Ita fit, ut
minimo labore, diutissime perdurent aëdificia, & id ge-
nus opifices uix habeant interdum quod agant: nisi
quod

quod materiam dolare domi & lapides interim qua/
drare atq; aptare iubentur, quo (si quod opus incidat)
maturius possit exurgere. Iam in uestibus uide, quàm
paucis operis egeant: primū dum in opere sunt: corio
neglectim aut pellibus amiciuntur quæ in septenniū
durent. quum procedunt in publicū, superinduūt chla/
mydem uestem, quæ rudiores illas uestes cōtegat: eius
per totam insulam unus color est, atq; is natiuus. Itaq;
lanei panni, nō modo multo minus quæ usquàm alibi
sufficit, uerū is ipse quoq; multo minoris impendij est,
at lini minor est labor, eóq; usus crebrior, sed in lineo
solus candor, in laneo sola mundicies conspicit̃, nullū
tenuioris fili precium est. Itaq; fit, ut quum alibi nuscq;
uni homini quatuor aut quinq; togæ laneæ diuersis co
loribus, ac totidem sericiæ tunicæ sufficiant, delicatiori
bus paulo ne decem quidem, ibi una quisq; contentus
est, plerunq; in biennium. Quippe nec causa est ulla
cur plures affectet, quas consecutus neq; aduersus fri/
gus esset munitior, neq; uestitu uideretur uel pilo cul
tior. Quamobrem quū & omnes utilibus sese artibus
exerceant, & ipsarum etiam opera pauciora sufficiant,
fit nimirum, ut abundante rerum omnium copia, inter
dum in reficiendas (si quæ detritæ sunt) uias publicas
immensam multitudinē educant, persæpe etiam quū
nec talis cuiuspiam operis usus occurrat, pauciores ho
ras operādi publice denuntiēt. neq; enim supuacaneo
labore

Quomō
in amictu.

labore ciues inuitos exercent magistratus: quandoquidem eius reipub. institutio hunc unum scopum in primis respicit: ut quoad per publicas necessitates licet: quæ plurimū temporis ab seruitio corporis ad animi libertatem cultumque ciuibz uniuersis asseratur. In eo enim sitam uitæ felicitatem putant.

DE COMMERCIIIS MUTVIS.

Numerus
ciuium.

SEd iam quo pacto sese mutuo ciues utantur: quæ populi inter se commercia: quæque sit distribuendarum rerum forma uidetur explicandum. Quum igitur ex familiaribus constet ciuitas: familias ut plurimū, cognationes efficiunt. Nam foeminae (ubi maturuerint) collocatae maritis: in ipsorum domicilia concedunt. at masculi filij, ac deinceps nepotes: in familia permanent, & parentū antiquissimo parent. nisi praesenepta mente parum ualuerit. tunc enim ætate proximus ei sufficitur. Verum ne ciuitas aut fieri infrequentior: aut ultra modum possit incrementum, cauetur, ne ulla familia, quarum millia sex, quæque ciuitas, excepto conuentu, complectitur: pauciores quàm decem: pluresue quàm sexdecim puberes habeat. Impuberum enim nullus praefiniri numerus potest. Hic modus facile seruatur, transcriptis hijs in rariores familias, qui in plenioribus excrescunt. At si quādo in totum plus iusto abundauerit: aliarum urbium suarum infrequentiam sarciant. Quod si forte per totam insulam

insulam plus æquo moles intumuerit, tum ex qualibet urbe descriptis ciuibus in continente proximo ubicūq; indigenis agri multum superest, & cultu uacat: coloniā suis ipsorum legibus propagant, ascitis unā terræ indigenis si conuiuere secum uelint. Cum uolentibus coniuncti in idem uitæ institutum: eosdemq; mores, facile coalescunt, idq; utriusq; populi bono. efficiunt enim suis institutis ut ea terra, utrisq; abunda sit: quæ alteris aut parca ac maligna uidebatur. Renuentes ipsorum legibus uiuere, propellunt his finibus quos sibi ipsi describūt. Aduersus repugnantes, bello configūt. nam eam iustissimam belli causam ducunt, quum populus quispiam eius soli quo ipse non utitur, sed uelut inane ac uacuum possidet, alijs tamen qui ex naturæ præscripto inde nutriri debeant, usum ac possessionem interdicat. Si quando ullas ex suis urbibus aliquis casus, eousq; imminuerit, ut ex alijs insulæ partibus seruato suo cuiusq; urbis modo, refarciri nō possint (quod bis dumtaxat ab omni æuo pestis grassante sæuitia fertur contigisse) remigrantibus è colonia ciuibus replentur. Perire enim colonias potius patiūtur, quàm ullam ex insulanis urbibus imminui. Sed ad conuictum ciuium reuertor. Antiquissimus (ut dixi) præest familiæ. Ministri sunt uxores maritis, & liberi parentibus, atq; in summa minores natu maioribus. Ciuitas omnis in quatuor æquales partes diuiditur. In medio cuiusq;

Sic excludi
potest ocio
sa turba mi
nistrorum.

Rapacitas
unde.

Tabes ac
sordes pe-
stem inue-
nit ciuita-
tibus.
Ex pecudū
laniena di-
dicimus &
homines
iugulare.

partis forū est omniū rerum. Eo in certas domos opz
cuiusq; familiæ conuehuntur, atq; in horrea singulæ se-
orsum species distributæ sunt. Ab hīs quilibet paterfa-
miliæ quibus ipse suiq; opus habent, petit, ac sine pe-
cunia, sine omni prorsus hostimento quicquid petierit,
aufert. Quare enim negetur quicq;? quum & omnium
rerum abunde satis sit nec timor ullus subsit, ne quisq;
plusquā sit, opus flagitare uelit? Nam cur supuacua
petiturus putetur is, qui certū habeat, nihil sibi unquā
defuturum? Nempe auidum ac rapacem, aut timor ca-
rendi facit, in omni animantū genere, aut in homine so-
la reddit superbia, quæ gloriæ sibi ducit, superflua rerū
ostentatione ceteros antecellere, quod uitij genus in
Vtopiensium institutis nullum omnino locū habet.
Adiuncta sunt foris (quæ cōmemorauī) fora cibaria, in
quæ nō olera modo, arborumq; fructus & panes com-
portātur, sed pisces præterea quadrupedūq; & auium
quicquid esculentū est, extra urbem locis appositis ubi
fluente tabum ac sordes eluant. Hinc deportant pecu-
des occisas depuratasq; manibus famulorū (nam neq;
suos ciues patiuntur assuescere laniatu animalū, cuius
usu, clementiam humanissimū naturæ nostræ affectū
paulatim deperire putant, neq; sordidū quicq; atq; im-
mundū, cuius putredine corruptus aer morbū posset in-
uehere) pferri in urbem sinunt. Habet præterea qui-
libet uicus, aulas quasdā capaces, æquali ab sese inuicem
interuallo

interuallo distantes, nomine quanq; suo cognitās. Has colunt Syphogrāti, quarū unicuiq; triginta familiæ uidelicet ab utroq; latere quindecim sunt adscriptæ, cibū ibi sumpturæ. Obsonatores cuiusq; aulae, certa hora cōueniunt in forum, ac relato suorum numero, cibum petunt. Sed prima ratio ægrotorum habetur, qui in publicis hospitijis curantur. Nam quatuor habent in ambitu ciuitatis hospitia, paulo extra muros tam capacia, ut totidem oppidulis æquari possint, tum ut neq; ægrotorū numerus quālibet magnus anguste collocaretur, & per hoc incōmode, tum quo hī qui tali morbo tenerentur, cuius contagio solet ab alio ad aliū serpere, longius ab aliorum cœtu semoueri possint. Hæc hospitia ita sunt instructa, atq; omnibus rebus quæ ad salutem conferant referta, tum tam tenera ac sedula cura adhibetur, tam assidua medicorū peritissimorū præsentia, ut quū illuc nemo mittatur inuitus, nemo tamē ferè in tota urbe sit, qui aduersa uoletudine laborans, non ibi decumbere q̃ domi suæ præferat. Quū ægrotorum obsonator cibos ex medicorū præscripto receperit, deinceps optima quæq; inter aulas æquabiliter pro suo cuiusq; numero distribuuntur, nisi quod principis, pontificis, & Tranibororū respectus habetur, ac legatorū etiam, & exterorū omniū (si qui sunt, qui pauci ac raro sunt) sed hīs quoq; cū adsunt, domicilia certa atq; instructa parantur, Ad has aulas prandij, cœnæq; statis horis tota

m. sypho-

Cura
ægrotorū.

Conuiuia
cōmunia,
p̃miscuacq;

Vt ubiq;
bertatis ha
bet ratio,
ne qd fiat
a coactis.

Fœminæ
ministræ i
cōuiuijs.

Syphograntia conuenit, æneæ tubæ clangore commo-
nēfacta, nisi qui aut in hospitij, aut domi decumbūt.
quanquā nemo prohibetur, postquā aulis est satis
factum ē foro domum cibum petere. sciunt enim nemi-
nem id temere facere, nam & si domi prandere nulli ue-
ritum sit, nemo tamen hoc libenter facit, cum neq; ho-
nestum habeatur, & stultum sit deterioris parādī pran-
dij sumere laborem, cum lautum atq; opiparum præ-
sto apud aulam, tam propinquam sit. In hac aula mini-
steria omnia in quibus paulo plus sordis, aut laboris est,
obeunt serui. Cæterum coquendi, parandiq; cibi offi-
cium, & totius deniq; instruendi cōuiuij solæ mulieres
exercent, cuiusq; uidelicet familiæ per uices. Tribus, plu-
ribusue mensis pro numero conuiuarum discumbitur.
Viri ad parietem, fœminæ exterius collocantur, ut si
quid his subiti oboriatur mali, quod uterum gerenti-
bus interdum solet accidere, imperturbatis ordinibus
exurgant, atque inde ad nutrices abeant. Sedent illæ
quidem seorsum cum lactentibus in cœnaculo quo-
dam ad id destinato, nunquā sine foco atque aqua
munda, nec absque cunis interim, ut & reclinare liceat
infantulos, & ad ignem cum uelint exemptos fascijs
liberare, ac ludo reficere. suæ quæq; soboli nutrix est,
nisi aut mors, aut morbus impediāt. id cum accidit,
uxores Syphograntorum propere nutricem quærunt,
nec id difficile est. Nam quæ id præstare possunt, nul-
li officio

li officio sese offerunt libentius, quoniam & omnes
eam misericordiam laude prosequuntur, & qui educa-
tur, nutricem parentis agnoscit loco. In antro nutri-
cum, confidunt pueri omnes, qui primum lustrum nō
expleuere. ceteri impuberes, quo in numero ducunt
quicūq; sexus alterius utrius intra nubiles annos sunt,
aut ministrant discumbentibus, aut qui per ætatem
nondum ualent, adstant tamen, atque id summo cum
silentio. utrique quod à sedentibus porrigitur, eo ue-
scuntur, nec aliud discretum prandendi tempus ha-
bent. In medio primæ mensæ (qui summus locus est,
& cui, Nam ea mensa suprema in parte cœnaculi trans-
uersa est) totus conuentus conspicitur, Syphogran-
tus cum uxore confidet. His adiunguntur duo ex na-
tu maximis. Sedent enim per omnes mensas quater-
ni. At si templum in ea Syphograntia situm est, sacer-
dos, eiusque uxor cum Syphogranto sedent ut præsi-
deant. Ab utraque parte collocantur iuniores, post se-
nes rursus, atq; hoc pacto per totam domum, & æqua-
les inter se iunguntur, & dissimilibus tamen immiscen-
tur, quod ideo ferunt institutum, ut senum grauitas ac
reuerentia (quum nihil ita in mensa fieri, diciue potest,
ut eos ab omni parte uicinos effugiat) iuniores ab im-
proba uerborum, gestuumq; licentia cohibeat. Cibo-
rum fercula non à primo loco deinceps apponuntur,
sed senioribus primum omnibus (quorum insignes

Laude &
officio ci-
ues opti-
me iuitant
ad recte
agendum.
Educatio
sobolis.

Sacerdos
supra prin-
cipem, At
nūc etiā &
Episcopi
ijs manci-
piorum ui-
ce sunt.

Iuniores
maioribus
admixti.

Senū habi-
ta ratio.

Id hodie
uix mona
chi obser
uant.

Sermones
i cōuiuijs.

Id hodie
medici da
mnant.

Musica in
conuiuio.

Voluptas
innoxia nō
aspernāda

loci sunt) optimus quisq; cibus infertur. deinde reliquis æqualiter ministratur. At senes lautitias suas (quarum non tanta erat copia, ut posset totam per domum affatim distribui) pro suo arbitratu circumsedentibus impartiri. Sic & maioribus natu suus seruatur honos. & commodi tantundem tamen, ad omneis peruenit. Omne prandium, cenamq; ab aliqua lectione auspicantur, quæ ad mores faciat, sed breui tamē ne fastidio sit. Ab hac seniores, honestos sermones, sed neque tristes, ac infacetos ingerunt. At nec longis logis totum occupant prandium, quin audiunt libeter iuuenes quoq; atque adeo de industria prouocant, quo & indolis cuiusq; & ingenij per conuiuij libertatem prodentis sese, capiant experimentum. Prandia breuiuscula sunt, cenæ largiores, quod labor illa, has somnus & nocturna quies excipit, quam illi ad salubrem concoctionem magis efficacem putant. Nulla cœna sine musica transigitur. nec ullis caret secunda mensa bellarijs. odores incendunt, & unguēta spargunt. nihilq; nō faciunt, quod exhilarare conuiuas possit. sunt enim hanc in partem aliquanto procliuiores, ut nullum uoluptatis genus (ex quo nihil sequatur incommodi) censeant interdictum. Hoc pacto igitur in urbe cōuiuant, at ruri, qui longius ab sese dissiti sunt, omnes domi quisq; suæ comedunt, nulli enim familiæ quicquā ad uictum deest, quippe à quibus id totum uenit, quo uescantur urbici.

De pere

DE PEREGRINATIONE VTOPIENSIVM.

AT si quos aut amicorū alia in urbe cōmorantiū,
aut ipsius etiam uidendi loci desyderium cōeperit
à Syphograntis ac Traniboris suis ueniā facile impe-
trant, nisi si quis usus impediāt. Mittitur ergo simul, nu-
merus aliquis cum epistola principis, quæ & datam pe-
regrinandi copiam testatur, & reditus diem præscribit.
Vehiculum datur cum seruo publico, qui agat boues &
curet. cæterum nisi mulieres in cœtu habeāt, uehiculum
uelut onus & impedimentum, remittitur. Toto itinere
cum nihil secum efferant, nihil defit tamen, ubiq; enim
domi sunt. Si quo in loco diutius uno die cōmorentur,
suam ibi quisq; artem exercet, atq; ab artis eiusdē opi-
ficibus, humanissime tractantur. Si semet autore quis-
quā extra suos fines uagetur, deprehensus sine prin-
cipis diplomate, contumeliose habitus, pro fugitiuo re-
ducitur, castigatus acriter. idem ausus denuo, seruitute
plectitur. Quod si quem libido incessat per suæ ciuita-
tis agros palandi, ueniā patris & consentiente coniuge,
non prohibetur. Sed in quodcunq; rus peruenerit, nul-
lus ante cibus datur, quā ante meridianū operis pen-
sum, (aut quātum ante cœnam ibi laborari solet) absol-
uerit. Hac lege quouis intra suæ urbis fines ire licet. Erit
enim non minus utilis urbi, quā si in urbe esset. Iam
uidetis q̄ nulla sit usq; ociandi licentia, nullus inertiae
prætext⁹, nulla taberna uinaria, nulla ceruisiaria, nusq;
m 3 lupanar,

O sanctā
rēpublicā,
& uel Chri
stianis imi
tandam.

Aequabili
tas facit, ut
omnibus
sufficiat.

Respubli
ca nihil ali
ud q̄ ma/
gna quā
dam fami/
lia est.

Negotiatio
Vtopiēsiū.

lupanar, nulla corruptelæ occasio, nullæ latebræ, cōcilia
bulum nullum, sed omnium præsentēs oculi necessita
tem aut consueti laboris, aut ocij non inhonesti faciūt.
Quem populi morem necesse est omnium rerum co
piam sequi. atq; ea quum æquabiliter ad omnes perue
niat, fit nimirū, ut inops esse nemo aut mendicus pos
sit. In senatu Amaurotico (quem uti dixi terni quotan
nis omni ex urbe frequētant) ubi primum constiterit,
quæ res quoq; loco abundet, rursum cuius alicubi ma
lignior prouentus fuerit, alterius inopiam, alterius pro
tinus ubertas explet, atque id gratuito faciunt, nihil ui
cissim ab his recipientes quibus donant. Sed quæ de
suis rebus unicuiquē urbi dederint, nihil ab ea repeten
tes, ab alia cui nihil impenderūt, quibus egent accipiūt.
Ita tota insula uelut una familia est. At postquā satis
prouisum ipsis est, (quod non antea factum censent,
quā in bienniū propter anni sequentis euentum pro
spexerint) tum ex his quæ supersunt magnā uim fru
menti, mellis, lanæ, lini, ligni, cocci, & conchyliorū, uelle
rum, ceræ, seui, corij, ad hæc animalium quoque in alias re
giones exportant. quarum rerum omnium, septimā par
tem inopibus eius regionis dono dant, reliquā precio
mediocri uenditant, quo ex cōmercio, non eas modo
merces, quibus domi egēt, (nam id ferē nihil est præter
ferrum) sed argēti atq; auri præterea, magnam uim in
patriam reportant. Cuius rei diutina consuetudine su

pra

pra t̃p̃ credi possit, ubiq; iam earum rerum copia abundant. Itaq; nunc parum pensi habent, praesente ne pecunia, an in diem uendat, multoq; maximam partem habeant in nominibus, in quibus tamen faciendis non priuatorum unq; sed confectis ex more instrumentis, publicam urbis fidem sequuntur. Ciuitas ubi solutionis dies aduenerit, a priuatis debitoribus exigit creditum, atq; in aerarium redigit, eiusq; pecuniae quoad ab Vtopiensibus repetatur, usura fruitur. Illi maximam partem nunq; repetunt. Nam quae res apud se nullum habet usum, eam ab his auferre, quibus usui est, haud æquum censent. Caeterum si res ita poscat, ut eius aliquam partem alij populo mutuam daturi sint, tum demum poscunt, aut quum bellum gerendum est, quam in rem unam totum illum thesaurum quem habent domi seruant, uti aut extremis in periculis, aut in subitis praesidio sit. potissimum quo milites externos (quos libentius quam suos ciues obijciunt discrimini) immodico stipendio conducant, gnari multitudine pecuniae hostes ipsos plerumq; mercabiles, & uel prodicione, uel infestis etiam signis inter se committi. Hanc ob causam inestimabilem thesaurum seruant, at non ut thesaurum tamen, sed ita habent, quomodo me narrare profecto deterret pudor, metuentem ne fidem oratio non sit habitura, quod eo iustius uereor, quo magis mihi sum conscius, nisi uidissem praesens, q̃p̃ ægre potuissem ipse perducere, ut alteri idem

Vt nusq; non meminerit suae communitatis. Qua ratio ne possit esse uilis pecunia.

Satius est bellum pecunia aut arte declinare, q̃p̃ multa sanguinis humani iactura gerere.

O artificem.

Aurū ferro
uili⁹. quan
tū ad usum
attinet.

ri idem recensenti credere. Necesse est enim ferè quàm quicq; est ab eorum qui audiunt moribus alienū, tam idem procul illis abesse à fide. quanq; prudens rerum æstimator minus fortasse mirabitur, quum reliqua eorum instituta, tam longe ab nostris differant: si argenti quoq; atq; auri usus ad ipsorū potius, q̃ ad nostri moris rationem accommodetur. Nempe quū pecunia non utantur ipsi, sed in eum seruent euentum, qui ut potest usu uenire, ita fieri potest ut nunq; incidat. Interim aurum, argentumq; (unde ea fit) sic apud se habent, ut ab nullo pluris æstimetur, q̃ rerum ipsarum natura mereatur, qua quis non uidet q̃ longe infra ferrum sunt: ut sine quo non hercule magis q̃ absq; igni atq; aqua uiuere mortales queant, quū interim auro, argentoq; nullum usum, quo nō facile careamus, natura tribuerit, nisi hominū stultitia precium raritati fecisset. quin contra, uelut parens indulgentissima optima quæq; in propatulo posuerit, ut aerem, aquā, ac tellurem ipsam, longissime uero uana ac nihil profutura semouerit. Ergo hæc metalla si apud eos in turrim aliquam abstruderētur. princeps ac senatus in suspitionem uenire posset (ut est uulgi stulta solertia) ne deluso per technā populo, ipsi aliquo inde cōmodo fruerentur, porrò si phyalas inde aliāq; id genus opera fabre excusa conficerent, si quando incidisset occasio, ut conflanda sint rursus, atq; in militum eroganda stipendium, uident nimirum fore, ut
ægre

ægre patiantur auelli quæ semel in delitijs habere cœ-
 pissent. His rebus uti occurrant, excogitauere quandā
 rationem, ut reliquis ipsorum institutis cōsentaneam,
 ita ab nostris (apud quos aurū tāti fit, ac tam diligēter
 conditur) longissime abhorrētem, eoque nisi peritis nō
 credibilem. Nam quum in fictilibus ē terra uitrōq; ele-
 gantissimis quidē illis, sed uilibus tamen edāt bibātq;
 ex auro, atq; argento nō in cōmunibus aulis modo, sed
 in priuatis etiam domibus, matellas passim, ac sordidif-
 sima quæq; uasa conficiunt. Ad hæc catenas & crassas
 compedes, quibus coherent seruos: iisdem ex metallis
 operantur. Postremo quoscunq; aliquod crimen infa-
 mes facit, ab horum auribus anuli dependent aurei di-
 gitos aurum cingit, aurea torques ambit collum, & ca-
 put deniq; auro uincitur. Ita omnibus curant modis,
 uti apud se aurum argentumq; in ignominia sint, atq;
 hoc pacto fit, ut hæc metalla, quæ cæteræ gentes nō mi-
 nus ferē dolenter ac uiscera sua distrahi patiūtur, apud
 Vtopiē, si semel omnia res postularēt efferri, nemo si-
 bi iacturam unius fecisse assis uideretur. Margaritas
 præterea legunt in littoribus, quin in rupibus quibus-
 dam adamantes ac pyropos quoq; neq; tamen quæ-
 runt, sed oblatos casu, perpoliunt. His ornant infan-
 tos, qui ut primis pueritiæ annis, talibus ornāmētis glo-
 riantur, ac superbiunt: sic ubi plusculum accreuit ætatis,
 cum animaduertunt eiusmodi nugis non nisi pueros
 n uti, nullo

O magnifi-
 ficam auri
 cōtumeliā.

Aurum ge-
 stamen in-
 famium.

Gemmæ
 puerorum
 delitiæ.

Elegantif-
fima fabu-
la.

uti, nullo parentum monitu, sed suomet ipforū pudore deponunt. non aliter ac nostri pueri, quum grandescunt nuces, bullas, & pupas abijciunt. Itaq; hæc tam diuersa ab reliquis gentibus instituta, quàm diuersas itidem animorum affectiones pariat, nunq; æque mihi atq; in Anemoliorum legatis inclaruit. Venerunt hi Amaurotum (dum ego aderam) & quoniam magnis de rebus tractatum ueniebant, aduentū eorū terni illi ciues, ex qualibet urbe præuenerant, sed omnes finitimarum gentium legati, qui eò ante appulerāt, quibus Vtopiensium perspecti mores erant, apud quos sumptuoso uestitui nihil honoris haberi intelligebant, sericum contemptui esse, aurum etiam infame sciebant, cultu quàm poterant modestissimo uenire consueuerant. At Anemoli, quod longius aberāt, ac minus cum illis cōmercij habuerant, quum accepissent, eodem omnes, eóq; rudi corporis cultu esse, persuasi non habere eos, quo nō utebātur, ipsi etiā superbi magis, quàm sapientes, decreuerunt apparatus elegantia, deos quosdam representare, & miserorū oculos Vtopiensium, ornatus sui splendore præstringere. Itaq; ingressi sunt legati tres, cū comitibus centum, omnes uestitu uersicolori, pleriq; serico, legati ipsi (nam domi nobiles erant) amictu aureo, magnis torquibus, & inauribus aureis, ad hæc anulis aureis in manibus, monilibus insuper appensis in pileo, quæ margaritis ac gemmis affulgebāt, omibus postre-

bus postremo rebus ornati, quæ apud Vtopienses, aut
 seruorum supplicia, aut infamium dedecora, aut pue-
 rorum nugamenta fuere. Itaq; operæ precium erat ui-
 dere, quo pacto cristas erexerint, ubi suum ornatū cum
 Vtopiensū uestitu (nam in plateis sese populus effude-
 rat) contulere. contrāq; non minus erat uoluptatis cōsy-
 derare quàm lōge sua eos spes expectatiōq; fefellerat,
 quāq; longe ab ea existimatione aberant, quā se conse-
 cuturos putauerāt. Nempe Vtopiensū oculis omniū,
 exceptis perq; paucis, qui alias gentes aliqua idonea
 de causa inuiserant, totus ille splendor, apparatus pudē-
 dus uidebatur, & infimum quenq; pro dominis reue-
 renter salutantes, legatos ipsos ex aurearum usu cate-
 narum p̄ seruis habitos, sine ullo prorsus honore præ-
 termiserunt. Quin pueros quoq; uidisses, qui gemmas
 ac margaritas abiecerant, ubi in legatorum pileis affi-
 xas conspexerunt, compellare matrem ac latus fodere.
 En mater, quàm magnus nebulo margaritis adhuc & ᾠ τεχνικῆ
 gemmulis utitur, ac si esset puerulus? At parens serio
 etiam illa, tace inquit fili, est opinor quispiā è morioni-
 bus legatorum. Alij catenas illas aureas reprehendere,
 utpote nullius usus, quippe tā graciles, ut eas facile ser-
 uis infringere, tam laxas rursus, uti quum fuerit libitū
 possit excutere, & solutus ac liber quouis aufugere. Ve-
 rū legati postq; ibi unum, atq; alterum diem uersati
 tantam auri uim in tanta uilitate conspexerunt, nec in
 minore

minore contumelia, quàm apud se honore habitam ui
 dissent, ad hæc in unius fugitiui serui catenas compe-
 desq; plus auri, atq; argenti congestum, q̃ totus ipso-
 rum trium apparatus cōstiterat, subsidentibus pennis
 omnem illum cultum, quo sese tam arroganter extule-
 rant, pudefacti, seposuerunt. Maxime uero postq̃ fa-
 miliarius cum Vtopiensibus collocuti, mores eorum
 atq; opiniones didicere, mirant̃ illi siquidē quēq̃ esse
 mortalium quem exiguæ gemmulæ, aut lapilli dubius
 oblectet fulgor, cui quidē stellam aliquam, atq; ipsum
 deniq; solem liceat intueri. aut quēq̃ tam insanū esse,
 ut nobilior ipse sibi ob tenuioris lanæ filum uideatur, si
 quidē hanc ipsam (quātumuis tenui filo sit) ouis olim
 gestauit, nec aliud tamen interim, q̃ ouis fuit. Miratur
 item aurum suapte natura tam inutile, nunc ubiq; gen-
 tium æstimari tanti, ut homo ipse per quem, atq; adeo
 in cuius usum id precij obtinuit, minoris multo q̃ au-
 rum ipsum æstimetur, usq; adeo ut plumbeus quispiā,
 & cui nō plus ingenij sit q̃ stipiti, nec minus etiā impro-
 bus quàm stultus, multos tamen & sapientes & bonos
 uiros in seruitute habeat, ob id duntaxat, quod ei ma-
 gnus contigit aureorum numismatū cumulus, quem
 si qua fortuna, aut aliqua legum strophæ (quæ nihil mi-
 nus ac fortuna ipsa summis ima permiscet) ab hero illo
 ad abiectissimum totius familiæ suæ nebulonē trans-
 tulerit, sit nimirum paulopost, ut in famuli sui famuli-
 licium

Dubius di-
 xit, ob gem-
 mas factiti-
 as, aut certe
 dubiū di-
 xit exiguū
 ac malignū

Quā uere
 & q̃ apte.

licium concedat, uelut appendix additamentumq; nu-
 mismatum. Caterum multo magis eorum mirantur, Quanto
plus sapiūt.
Vtopiā, q̄
Christiano
rū uulgus.
 ac detestantur insaniam qui diuitibus illis, quibus neq;
 debēt quicq̄, neq; sunt obnoxii, nullo alio respectu, q̄
 quod diuites sunt, honores tantū non diuinos impen-
 dunt, idēq; cum eos tam sordidos atq; auaros cogno-
 scunt, ut habeant certo certius ex tanto nūmorū cumu-
 lo, uiuentibus illis ne unum quidem nūmulum unq̄
 ad se uenturū. Has atq; huiusmodi opiniones partim
 ex educatione conceperunt. in ea educti Rep. cuius in-
 stituta longissime ab his stultitiæ generibus absunt,
 partim ex doctrina & literis. Nam & si haud multi cu-
 iusq; urbis sunt, qui ceteris exonerati laboribus soli di-
 sciplinæ deputantur. hī uidelicet in quibus à pueritia
 egregiam indolem, eximium ingenium, atq; animū ad
 bonas artes propensum deprehendere, tamen omnes
 pueri literis imbuuntur, & populi bona pars, uiri, scēmi-
 nāq; per totā uitam, horas illas quas ab operibus libe-
 ras diximus, in literis collocant. Studia &
disciplinæ
Vtopiēsū.
 Disciplinas ipsorū lin-
 gua perdiscunt. est em̄ neq; uerborū inops, nec insua-
 uis auditu, nec ulla fidelior animi interpres est. eadem
 fere (nisi quod ubiq; corruptior, alibi aliter) magnā eius
 orbis plagam peruagatur. Ex om̄ibus his philosophis,
 quorū nomina sunt in hoc noto nobis orbe celebria,
 ante nostrū aduentū ne fama quidē cuiusq; eō puene-
 rat, & tamen in musica, dialecticāq; ac numerādi & me-
 tiendi scientia,

Musica.

Dialectica.

Arithmeti-

ca.

Apparet

hoc loco

subesse na-

tum.

Astrologia

At hī re-

gnāt, inter

Christia-

nos hodie.

Physica o-

mnīū incer-

tissima.

Ethica.

tiendi scientia, eadem ferè quæ nostrī illi ueteres inue-
nere, Cæterum ut antiquos omnibus propè rebus exæ-
quant, ita nuperorū inuentis dialecticorū longe sunt
impares. Nam ne ullam quidem regulam inuenerunt
earū, quas de restrictionibus, amplificationibus, ac sup-
positionibus acutissime excogitatis in paruis logicali-
bus passim hic ediscūt pueri. Porro secūdas intētiones
tam longe abest ut inuestigare suffecerint, ut nec homi-
nē ipsum in cōmuni quē uocāt cōpō (ut scitis) planè co-
losseū & quouis gigāte maiore, tū à nobis præterea di-
gito demonstratū, nemo tamē eorū uidere potuerit. At
sunt in astrorū cursu, & cælestiū orbium motu, peritissi-
mi. Quin instrumēta quoq; diuersis figuris solerter ex-
cogitarunt, quibus solis ac lunæ, & cæterorū itē astrorū
quæ in ipsorū horizonte uisunt, motiones ac situs exa-
ctissime cōprehēsos habent. Cæteræ amicitias, atq; errā-
tiū dissidia syderū, ac totā deniq; illā ex astris diuinādi
imposturā, ne somniāt quidē. Imbres, uētos, ac cæteras
tēpestatū uicissitudines, signis quibusdā longo perspe-
ctis usu præsentīūt. Sed de causis earū rerū omniū, &
de fluxu maris eiusq; salitate, & in sūma de cæli mun-
diq; origine, ac natura partim eadē quæ ueteres philo-
sophi nostrī differūt, partim ut illi inter se dissident, ita
hī quoq; dū nouas rerū ratiōes afferūt, ab omībus illis
dissentīūt, nec inter se tamē usq; quaq; cōueniūt. In ea
philosophiæ parte qua de morib⁹ agit, eadē illis dispu-
tantur

tantur quæ nobis, de bonis animi quærūt & corporis, & externis, tū utrum boni nomen omnibus his, an solis animi dotibus conueniat, De uirtute differūt, ac uoluptate, sed omniū prima est ac princeps cōtrouersia, qua nam in re, una pluribus uē sitā hominis felicitatem putēt. At hac in re p̄penses æquo uident in factiōne uoluptatis assertricē, ut, qua uel totā, uel potissimā felicitatis hūanæ partē definiāt. Et quo magis mireris ab religione quoq; (quæ grauis & seuera est ferēq; tristis & rigida) petūt tamē sentētiæ tā delicatæ patrociniū. Necq; em̄ de felicitate disceptant unq; quin principia quædā ex religiōe deprompta, tū philosophia quæ rationibus utitur cōiungant, sine qbus ad ueræ felicitatis inuestigationē mancā, atq; imbecillā per se rationē putāt. Ea principia sūt huiusmodi. Animā esse immortalē, ac dei beneficētia ad felicitatē natā, uirtutibus ac bene factis nostris præmia post hāc uitā, flagitijs destituta supplicia. Hæc tamē si religionis sint, ratiōe tamē cēsent ad ea credēda, & cōcedenda perducī, qbus è medio sublatīs, sine ulla cūctatiōe p̄nūciāt neminē esse tā stupidū, qui nō sentiat petendā sibi per fas ac nefas uoluptatē. hoc tātū caueret ne minor uoluptas obstet maiorī, aut eā persequat quā inuicem retaliēt dolor. Nā uirtutē asperā, ac difficilē sequi, ac nō abigere modo suauitatem uitæ, sed dolorem etiā sponte perpeti, cuius nullū expectes fructū (quis em̄ potest esse fructus si post mortem

Ordo bonorum

Fines bonorum.
Vtopiani felicitatem honesta uoluptate metiuntur.

Principia philosophiæ et religionē petenda.
Theologia Vtopiēsiū.

Animorū immortalitas, de qua hodie non pauci etiā Christiani dubitant.
Vt nō quæuis expetenda uoluptas, ita nec dolor affertandus nisi uirtutis causa.

mortem nihil assequeris quum hanc uitam totā in sua-
 uiter hoc est misere traduxeris) id uero dementissimū
 ferunt. Nunc uero non in omni uoluptate felicitatem,
 sed in bona, atq; honesta sitam putant. ad eam enim
 uelut ad summum bonum, naturam nostram ab ipsa
 uirtute pertrahi, cui sola aduersa factio felicitatem tri-
 buit. Nempe uirtutem definiunt, secundum naturam
 uiuere ad id siquidem à deo institutos esse nos. Eū ue-
 ro naturæ ductum sequi quisquis in appetendis fugiē-
 disq; rebus obtemperat rationi, Rationem porro, mor-
 tales primum omnium in amorem, ac uenerationē di-
 uinæ maiestatis incendere, cui debemus, & quod su-
 mus, & quod compotes esse felicitatis possumus, secun-
 dum id commonet, atq; excitat nos ut uitam q̄ licet mi-
 nime anxiam, ac maxime latā ducamus ipsi, cæterisq;
 omnibus ad idem obtinendum adiutores nos pro na-
 turæ societate praebeamus. Neq; em̄ quisq; unq; fuit
 tam tristis ac rigidus affecla uirtutis, & osor uoluptatis,
 qui ita labores, uigilias & squalores indicat tibi, ut non
 idem aliorum inopiam, atq; incōmoda leuare, te pro
 tua uirili iubeat, & id laudādum humanitatis nomine
 censeat, hominē homini saluti ac solatio esse, si huma-
 num est maxime (qua uirtute nulla est homini magis
 propria) aliorum mitigare molestiam, & sublata tristi-
 tia uitæ iucunditati, hoc est uoluptati reddere. Quid ni
 natura quenq; instiget ut sibi met idem præster? Nam
 aut mala

aut mala est uita iucūda, id est, uoluptaria, quod si est, non solum neminem ad eam debes adiutare, sed omnibus utpote noxiam ac mortiferam, quantum potes adimere, aut si conciliare alijs eam, ut bonam nō licet modo, sed etiam debes, cur non tibi in primis ipsi? cui non minus propitium esse te quā alijs decet, neq; eīm quū te natura moneat uti in alios bonus sis, eadē te rursus iubet, in temet sūuū atq; indēmētē esse. Vitam ergo iucundam inquiunt, id est uoluptatem tanq̃ opera-
tionum omnium finem, ipsa nobis natura præscribit, ex cuius præscripto uiuere, uirtutem definiunt. At quū natura mortales inuīret ad hilarioris uitæ mutuū subsidium (quod certe merito facit, neq; eīm tam supra generis humani sortē quisq; est, ut solus naturæ curæ sit, quæ uniuerfos ex æquo fouet, quos eiusdem formæ cōmunionē cōplectitur) eadem te nimirū iubet etiā atq; etiā obseruare, ne sic tuis cōmodis obsecūdes: ut aliorū procures incōmoda. Seruanda igitur censent non inita solū inter priuatos pacta, sed publicas etiā leges, quas aut bonus princeps iuste pmulgauit, aut populus, nec oppressus tyrannide, nec dolo circūscriptus, de partien-
dis uitæ commodis, hoc est materia uoluptatis, cōmuni consensu sanxit. Hijs inoffensis legibus tuum curare commodum, prudentia est: publicum præterea, pietatis: Sed alienam uoluptatem præreptum ire, dum cōsequare tuam: ea uero iniuria est. cōtra tibi aliquid ipsi
o demere

At nunc quidam accersunt dolores uelut in his sita sit religio, cum ferēdi potius sint si incidunt ad pietatis officium tēdēti, aut naturæ necessitate accedant.

Pacta & leges.

demere, quod addas alijs, id demū est humanitatis ac
 Officia ui/ benignitatis officiū, quod ipsum nunq̃ tantū aufert cō
 tā mutua. modi, quantū refert. Nam & beneficiorū uicissitudine
 pensatur, & ipsa benefacti cōscientia, ac recordatio cha/
 ritatis eorū & beneuolentiæ quibus benefeceris, plus
 uoluptatis affert animo, quā fuisset illa corporis quā
 abstinuisti. Postremo (quod facile persuadet animo li
 benter assentienti religio) breuis & exigua uoluptatis
 uicē, ingenti ac nunq̃ interituro gaudio rependit deus.
 Ita q̃ hoc pacto censent, & excussa sedulo & perpen
 sa re omēs actiōes nostras, atq̃ in his uirtutes etiā ipsas,
 uoluptatem tandē uelut finem, felicitatemq̃ respicere.

Voluptas
 quid.

Falsa uolu
 ptates.

Voluptatē appellant omnē corporis animi ue motū
 statūq̃, in quo uersari natura duce delectet. Appetitio
 nem naturæ, non temere addunt. Nam ut quicquid na
 tura iucū dum est, ad quod neq̃ per iniuriam tenditur,
 nec iucūdius aliud amittitur, nec labor succedit, nō sen
 sus modo, sed recta quoq̃ ratio persequit̃, ita quæ præ
 ter naturam dulcia sibi mortales uanissima cōspiratio
 ne confingunt (tanq̃ in ipsis esset perinde res ac uoca
 bula commutare) ea omnia statuunt adeo nihil ad feli
 citatem facere, ut plurimū officiant etiam, uel eo quod
 quibus semel infederunt, ne ueris ac genuinis oblecta
 mentis usq̃ uacet locus, totum prorsus animum falsa
 uoluptatis opinione præoccupāt. Sunt enim perquā
 multa, quæ quum suapte natura nihil contineant sua
 uiratis

uitatis, imo bona pars amaritudinis etiam plurimum,
 peruerfa, tum improbarum cupiditatum illecebra, non
 pro summis tantum uoluptatibus habeantur: uerum
 etiam inter præcipuas uitæ causas numerentur. In hoc
 adulterinæ uoluptatis genere, eos collocant, quos ante
 memorauī, qui quo meliorem togam habent, eo sibi
 meliores ipsi uidetur. qua una in re, bis errant. Neque
 eū minus falsi sunt, quod meliorem putant togam suā,
 quā quod se. Cur enim si uestis usum spectes, tenuio-
 ris fili lana præstet crassiori? at illi tamen tanq̃ natura
 nō errore præcellerēt, attollūt cristas, & sibimet quoq̃
 præcij credūt inde non nihil accedere. eōq̃ honorem,
 quem uilius uestiti sperare non essent ausi elegantiori
 togæ, uelut suo iure exigunt, & prætermisī negligētius
 indignantur. At hoc ipsum quoq̃, uanis & nihil profu-
 turis honoribus affici, an non eiusdē inscitia est? Nam
 quid naturalis & ueræ uoluptatis affert nudatus alte-
 rius uertex, aut curuati poplites, hoccine tuorum popli-
 tum dolori medebitur? aut tui capitis phrenesim leua-
 bit? In hac fucata uoluptatis imagine, mirum quā
 suauiter insaniunt ij qui nobilitatis opinione sibi blan-
 diuntur ac plaudunt, quod eiusmodi maioribus na-
 sci contigerit, quorum longa series diues (neque enim
 nunc aliud est nobilitas) habita sit, præsertim in præ-
 dijs, nec pilo quidem minus sibi nobiles uidentur,
 etiam si maiores nihil inde reliquerint, aut relictum
 ipsi obligu

Error eorū
 qui sibi ob
 cultū pla-
 cent.

Stulti ho-
 nores.

Vana nobi-
 litas.

Stultissi/
ma uolu/
ptas ex gē/
mis.

Opinio ho/
minū p̄ciū
addit, aut
adimit gē/
mis.

Mira fictio
& aptissi/
ma.

ipsi obligurierint. His adnumerant eos qui gemmis ac lapillis (ut dixi) capiuntur, ac dī quodammodo sibi uidentur facti, si quando eximium aliquē consequantur, eius praesertim generis, quod sua tempestate, maximo apud suos aestimetur. neq; eū apud omnes, neq; omni tempore, eadem genera sunt in precio; Sed nec nisi emptum auro ac nudum comparāt. Imo ne sic quidē, nisi adiurato uenditore, & praestanti cautionem, uerā gemmam a lapidem uerum esse, tam solliciti sunt: ne oculis eorū, ueri loco adulterinus imponat. At spectaturo tibi, cur minus praebet oblectamēti factitius, quē tuus oculus non discernit à uero. Vterq; ex æquo ualere debet, tibi, nō minus herde q̄ cæco. Quid hī qui superfluas opes adseruant, ut nullo acerui usu, sed sola cōtemplatione delectentur, num ueram percipiūt: an falsa potius uoluptate luduntur? aut hī qui diuerso uitio, aurum quo nunq; sint usuri, fortasse nec uisuri amplius, abscondunt, & solliciti ne perdant, perdunt. quid eū aliud est, usibus demptum tuis & omniū fortasse mortaliū, telluri reddere? & tu tamen abstruso thesauro, uelut animi iam securus latitia gestis. Quem si quis furto sustulerit, cuius tu ignarus furti, decem post annis obieris, toto illo decennio, quo subtracta pecuniā supfuisti, quid tua retulit, surreptū an saluū fuisse? utrōq; certe modo tantundē usus ad te peruenit, Ad has tam Alea ineptas lätitias, aleatores (quorū insaniam auditu, non usu

usu cognouere) uenatores præterea, atq; aucupes, adiū Venatio.
 gunt. Nam quid habet, inquiunt, uoluptatis, talos in al
 ueum projicere, quod toties fecisti, ut si quid uolupta-
 tis inesset, oriri tamen potuisset ex frequenti usu satie-
 tas: aut quæ suauitas esse potest, ac nō fastidiū potius.
 in audiēdo latratu, atq; ululatu canum? aut qui maior
 uoluptatis sensus est, cum leporem canis insequitur, q̃
 quū canis canem? nempe idem utrobicq; agitur, accurri
 tur enim, si te cursus oblectet. At si te cædis spes, lania-
 tus expectatio sub oculis peragendi retinet, misericor-
 diam potius mouere debet, spectare, lepusculum à ca-
 ne, imbecillum à ualidiore, fugacem actimidū à feroce,
 innoxiiū deniq; à crudeli discriptū. Itaq; Vtopiēses to
 tum hoc uenandi exercitium, ut rem liberis indignam,
 in lanios (quā artē per seruos obire eos supra diximus)
 reiecerunt. infimam enim eius partem esse uenationē
 statuūt, reliquas eius partes & utiliores & honestiores
 ut quæ & multo magis conferant, & animalia necessita-
 tis dūtaxat gratia perimāt, quū uenator ab miseri ani-
 malculi cæde ac laniatu, nihil nisi uoluptatē petat, quā
 spectandæ necis libidinē in ipsis etiam bestijs, aut ab
 animi crudelis affectu censent exoriri, aut in crudelitātē
 deniq; assiduo tā efferae uoluptatis usu defluere. Hæc
 igitur & quicquid est eiusmodi (sunt em̃ innumera) q̃
 q̃ pro uoluptatibus mortalium uulgus habeat, illi ta-
 men quum natura nihil insit suaue, planē statuūt, cum

Athæcho
 die ars est
 deorū au-
 licorum.

Citta in
gravidisVeræ uolu
ptatis spēs.Volupta/
tes corpis.

uera uoluptate nihil habere cōmerciū. Nam quod uulgo sensum iucunditate perfundunt (quod uoluptatis opus uidetur) nihil de sententiā decedunt. nō em̄ ipsius rei natura, sed ipsorum peruersa consuetudo in causa est. cuius uitio fit, ut amara pro dulcibus amplectantur. Nō aliter ac mulieres gravidæ picem & seuum, corrupto gustu, melle mellitius arbitrantur. Nec cuiusq; tamen aut morbo, aut consuetudine deprauatum iudicium, mutare naturam, ut non aliarum rerum, ita nec uoluptatis potest. Voluptatum quas ueras fatētur, species diuersas faciunt. Siquidem alias animo, corpori alias tribuunt. Animo dant intellectum, eamq; dulcedinem quam uerī contemplatio pepererit. Adhæc sua uis additur bene actæ uitæ memoria, & spes nō dubia futuri boni. Corporis uoluptatem in duas partiuntur formas, quarū prima sit ea, quæ sensum perspicua suauitate perfundit, quod alias earum instauratione partium fit, quas insitus nobis calor exhauserit. Nam hæc cibo potūq; redduntur, alias dum egeruntur illa, quorum copia corpus exuberat. hæc suggeritur, dum excrementis intestina purgamus, aut opera liberis datur, aut ullius prurigo partis frictu scalptuū lenitur. Interdum uero uoluptas oritur, nec redditura quicquā quod mēbra nostra desyderent, nec ademptura quo laborent: cæterum quæ sensus nostros tamen ui quadam occulta, sed illustri motu titillet afficiatq;, & in se conuertat, qualis ex

qualis ex musica nascitur. Alteram corporeæ uoluptatis formā, eam uolunt esse, quæ in quieto, atq; æquabili corporis statu consistat, id est nimirum sua cuiusq; nullo interpellata malo sanitas. Hæc siquidē, si nihil eā doloris oppugnet, per se ipsa delectat, etiā si nulla extrinsecus adhibita uoluptate moueat. Quāq; em̄ sese minus effert, minusq; offert sensui, q̄ tumida illa edēdi bibendiq; libido, nihilo tamen secius multi eam statuūt uoluptatū maximā, omnes ferē Vtopienses magnā & uelut fundamentū omnium acbasim fatentur, ut quæ uel sola placidam & optabilem uitæ conditionem reddat, & qua sublata, nullus usq; reliquus sit cuiq; uoluptati locus. Nā dolore prorsus uacare, nisi adsit sanitas, stuporē certe nō uoluptatē uocant. Iam dudum exploratum est apud eos decretū illorū, qui stabilem & trāquilam sanitatē (nam hæc quoq; quæstio gnauiter apud eos agitata est) ideo nō habendā pro uoluptate censebant, quod præsentem nō posse dicerēt, nisi motu quopiam extrario sentiri. Verū cōtra nūc in hoc propē uniuersi cōspirant, sanitatem uel in primis uoluptati esse. Eteṃ quū in morbo, inquiunt, dolor sit, qui uoluptati implacabilis hostis est, nō aliter, ac sanitati morbus, qd ni uicissim insit sanitatis tranquillitati uoluptas? nihil em̄ ad hāc rem referre putāt, seu morbus dolor esse, seu morbo dolor inesse dicat. Tātūdē em̄ utrōq; modo effici. Quippe si sanitas, aut uoluptas ipsa sit, aut necessaria uo/

Valeat
possessor
oportet;

rio uoluptatem pariat, uelut calor igni gignitur, nimirum utrobique efficitur, ut quibus immota sanitas adest his uoluptas abesse non possit. Præterea dum uescimur, inquiunt, quid aliud quam sanitas quæ labefactari cœperat, aduersus esurientem (cibo commilitone) depugnat, in qua dum paulatim inualefcit, ille ipse profectus ad solitum uigorem suggerit illam, quæ sic reficimur, uoluptatem. Sanitas ergo quæ in conflictu lætatur, eadem non gaudebit adepta uictoriam? Sed pristinum robur, quod solum toto conflictu petiuerat tandem, feliciter affecuta, protinus obstupescet: nec bona sua cognosceratque amplexabitur? Nam quod non sentiri sanitas dicta est, id uero per quam procul à uero putant. Quis enim uigilans, inquiunt, sanum esse se non sentit, nisi qui non est? quæ ne tætus, aut stupor, aut lethargus adstringit, ut sanitatem non iucundam sibi fateatur ac delectabilem? at delectatio quid aliud quam alio nomine uoluptas est? Amplectuntur ergo in primis animi uoluptates, (eas enim primas omnium principesque ducunt) quarum potissimam partem censent ab exercitio uirtutum bonæque uitæ conscientia proficisci. Earum uoluptatum quas corpus suggerit, palmam sanitati deferunt. Nam edendi, bibendique suauitatem, & quicquid eandem oblectamenti rationem habet, appetenda quidem, sed non nisi sanitatis gratia statuunt. Neque enim per se iucunda esse talia, sed quatenus aduersæ ualitudini clanculū surrepenti

surreptenti resistunt. ideóq; sapienti, sicuti magis depre-
candos morbos, quàm optandam medicinam, & dolo-
res profligandos potius, quàm adsciscenda solatia, ita
hoc quoq; uoluptatis genere non egere quàm deliniri
præstiterit, quo uoluptatis genere si quisq; se beatum
putet, is necesse est fateatur, se tum demum fore felicissi-
mum, si ea uita contigerit, quæ in perpetua fame, siti,
prutitu, esu, potatione, scalpitu, frictuq; traducat: quæ
quàm non fœda solum, sed misera etiam sit, quis non
uideret? Infimæ profecto omnium hæc uoluptates sunt,
ut minime synceræ, neq; enim unq; subeunt, nisi con-
trarijs coniunctæ doloribus. Nempe cum edendi uo-
luptate copulatur esuries, idq; nō satis æqua lege. Nam
ut uehementior, ita longior quoq; dolor est. quippe &
ante uoluptatem nascitur, & nisi uoluptate unâ cōmo-
riente, non extinguitur. Huiusmodi ergo uoluptates,
nisi quatenus expetit necessitas, haud magni habēdas
putāt. Gaudēt tamē etiā his, gratiq; agnoscunt naturæ
parentis indulgentiam, quæ foetus suos ad id quod ne-
cessitatis causa tam assidue faciūdum erat, etiam blan-
dissima suauitate pelliceat. Quanto enim in tedio ui-
uendū erat, si ut cæteræ ægritudines quæ nos infestant
rarius, ita hī quoq; quotidiani famis ac sitis morbi, uene-
nis ac pharmacis amaris essent abigendi? At formam,
uires, agilitatem, hæc ut propria, iucundaq; naturæ do-
na libēter fouent. Quin eas quoq; uoluptates, quæ per
p aures,

aures, oculos, ac nares admittunt, quas natura proprias
 ac peculiare esse homini uoluit (neq; enim aliud ani-
 mantium genus, aut mundi formam pulchritudinēq;
 suspicit, aut odorum: nisi ad cibi discrimen, ulla cōmo-
 uetur gratia: neq; consonas inter se discordesq; sonorū
 distantias internoscit) & has inquam ut iucunda quæ-
 dam uitæ condimenta persequuntur. In omnibus autē
 hunc habēt modum ne maiorem minor impediāt, neu
 dolorem aliquando uoluptas pariat, quod necessario
 sequi censent, si inhonesta sit. At certe formæ decus con-
 temnere: uires deterere, agilitatem in pigritiam uertere,
 corpus exhaurire ieiunijs, sanitati iniuriā facere: & cæ-
 tera naturæ blandimenta respuere: nisi quis hæc sua cō-
 moda negligat, dum aliorū publicamue ardentius pro-
 curat, cuius laboris uice maiorem a deo uoluptatem ex-
 pectet: alioquin ob inanem uirtutis umbrā nullius bo-
 no, semet affligere: uel quo aduersa ferre minus mole-
 ste possit: nunq; fortasse uentura. hoc uero putant esse
 dementissimū, animicq; & in se crudelis: & erga naturā
 ingratissimū: cui tanquā debere quicq; dedignetur:
 omnibus eius beneficijs renunciat. Hæc est eorum de
 uirtute ac uoluptate sentētia: qua nisi sanctius aliquid
 inspiret homini: cælitus immissa religio: nullam inuesti-
 gari credunt humana ratione ueriores: qua in re recte
 ne an secus sentiant, excutere nos, neq; tempus patitur.
 neq; necesse est, quippe qui narranda eorum instituta,
 non etiam

Annotan/
 dū & hoc
 diligēter.

non etiam tuenda suscepimus. Cæterum hoc mihi cer-
 te persuadeo, ut ut sese habeant hæc decreta: nusquæ neq; ^{Felicitas}
 præstantiorem populum, neq; feliciorem esse tempu- ^{Vtopiæfiliū}
 blicam. Corpore sunt agili uegetoq; uirium amplius ^{ac descrii}
 quàm statura promittat, nec ea tamen improcera: & ^{ptio.}
 quum neq; solo sint usq; quaq; fertili: nec admodū sa-
 lubri cælo: aduersus aerem ita sese temperantia uictus
 muniūt: terræ sic medentur industria: ut nusquàm gen-
 tium sit frugis, pecorisq; prouentus uberior: aut homi-
 nū uiuaciora corpora: paucioribusq; morbis obnoxia.
 Itaq; non ea modo quæ uulgo faciūt agricolæ: diligen-
 ter ibi administrata conspicias: ut terram natura ma-
 ligniorem, arte atq; opera iuuent: sed populi manibus
 alibi radicitus euulsam syluam, alibi consitam uideas:
 qua in re habita est nō ubertatis: sed uecturæ ratio: ut
 essent ligna, aut mari, aut fluuijs, aut urbibus ipsis uici-
 niora, minore enim cum labore terrestri itinere, fruges
 quàm ligna longius afferūtur. Gens facilis ac faceta, sol-
 lers, ocio gaudēs, corporis laborū (quum est usus) satis
 patiēs, Cæterū aliàs haud q̄q; sanè appetēs: animi stu- ^{Utilitas lin}
 dijs infatigata. Qui quū à nobis accepissent de literis & ^{guæ græcæ}
 disciplina Græcorū (Nam in latinis præter historias ac
 poetas nihil erat quod uidebant magnope probatu-
 ri) mirū quāto studio cōtenderūt, ut eas liceret ipsis: no- ^{Docilitas}
 stra interpretatiōe p̄discere. Cœpimus ergo legere, ma- ^{Vtopiæfiliū}
 gis adeo primū, ne recusare laborē uideremur, q̄ quod ^{mira,}

fructū eius aliquē speraremus. At ubi paulum processimus, ipsorū diligētia fecit, ut nostrā haud frustra impēdendā animo statim prāciperemus. Si quidē literarū formas, tam facile imitari, uerba tam expedite pronunciare, tam celeriter mandare memoriā, & tanta cum fide reddere cōeperunt, ut nobis miraculi esset loco, nisi quod pleraq; pars eorum, qui non sua solum sponte accensi, uerū senatus quoq; decreto iussi, ista sibi discenda sumpserūt: E numero scholasticorum, selectissimis ingenijs, & matura ætate fuerunt. Itaq; minus quā triennio nihil erat in lingua, quod requirerent bonos autores, nisi obftet libri menda, inoffense perlegerent. Eas literas ut equidem coniicio ob id quoq; facilius arripuerunt, quod nonnihil illis essent cognatæ. Suspico enim eam gentem a græcis originē duxisse: propterea quod sermo illorum cætera ferē Persicus, nō nulla græci sermonis uestigia seruet in urbium ac magistratuum uocabulis. Habent ex me, (Nam librorum sarcinā mediocrem loco mercium quarto nauigaturus in nauem conieci quod mecum planē decreueram nuncq; potius redire quā cito) Platonis opera pleraq; Aristotelis plura, Theophrastū item de plantis, sed pluribus, quod doleo, in locis mutilum. In librum enim dum nauigabamus negligentius habitum, cercopithecus inciderat qui lasciuiēs ac ludibundus, paginas aliquot hinc atq; inde euulsas lacerauit. Ex hijs qui scripsere grammaticam.

At nunc si
pites & cau
dices dicāt
literis: feli
cissima in
genia uolu
ptatib⁹ cor
rumpunt.

eam, Lascarem habent tantum, Theodorum enim nō aduexi mecum, nec dictionarium aliquem præter Hesy-
 sychium, ac Dioscoridem: Plutarchi libellos habēt cha-
 rissimos, & Luciani quoq; facetijs ac lepore capiuntur.
 Ex poetis habent Aristophanem, Homerum, atq; Eu-
 ripidem: tum Sophodem minusculis Aldi formulis. Ex
 historicis Thucydidem atq; Herodotum: necnon He-
 rodianum. Quin in re medica quoq; sodalis meus Tri-
 cius Apinatus aduexerat: secum parua quædam Hip-
 pocratis opuscula, ac Microtechnen Galeni, quos li-
 bros magno in precio habent: siquidem & si omnium
 ferè gentium, re medica minime egent, nusq; tamen in
 maiore honore est, uel eo ipso quod eius cognitionem
 numerāt inter pulcherrimas atq; utilissimas partes phi-
 losophiæ: cuius ope philosophiæ dum naturæ secreta
 scrutantur, uidentur sibi non solum admirabilem inde
 uoluptatem percipere: sed apud autorem quoq; eius,
 atq; opificem summam inire gratiam: Quæ cæterorum
 more artificum arbitrātur: mundi huius uisendam ma-
 chinam homini (quem solum tantæ rei capacem fecit)
 exposuisse spectandam: eòq; chariorem habere: curio-
 sum ac sollicitum inspectorem, operisq; sui admirato-
 rem: quàm eum qui uelut animal expers mentis: tantū
 ac tam mirabile spectaculum, stupidus immotusq; ne-
 glexerit. Vtopiensium itaq; exercitata literis ingenia
 mire ualent ad inuentiones artium, quæ faciant aliquid

Medicina
utilissima.

Contēpla-
tio naturæ.

ad commodæ uitæ compēdiā. Sed duas tamen debent nobis Chalcographorū & faciendæ chartæ, nec solis tamen nobis sed sibi quoq; bonam eius partem. Nam quum ostenderemus eis libris chartaceis impressas ab Aldo literas, & de chartæ faciendæ materia, ac literas imprimendi facultate loqueremur: aliquid magis q̃ explicaremus (neq; enim quisq; erat nostrum qui alterutram calleret) ipsi statim acutissime coniecerunt rem: & quum ante pellibus corticibus ac papyro tantū scriberent, iam chartam ilico facere, & literas imprimere tentarunt: quæ quum primo non satis procederēt, eadem sæpius experiēdo, breui sunt utrūq; consecuti, tantūq; effecerunt, ut si essent Græcorū exemplaria librorum: codices deesse nō possent. At nūc nihil habēt amplius, q̃ à me cōmemoratū est, id uero quod habēt impressis iam libris in multa exemplariorū millia propagaue-
re. Quisquis eo spectādi gratia uenerit, quem insignis aliqua dos ingenij aut longa pegrinatione usum: multarum cognitio terrarum cōmendet (quo nomine gratus fuit noster appulsus) pronis animis excipitur. Quippe libenter audiunt, quid ubiq; terrarum geratur. Cæterum mercandi gratia non admodum frequenter appellitur. Quid enim ferrent: nisi aut ferrum, aut quod quisq; referre mallet, aurum argētūue? Tum quæ ex ipsis exportanda sint, ea consultius putant ab se efferri quàm ab alijs illinc peti, quo & exteras undiq; gentes exploratiores

explorationes habeant, neq; maritimarū rerum usum
ac peritiam oblitum eant.

DE SERVIS.

Pro servis neq; bello captos habent nisi ab ipsis ge-
sto, neq; seruorum filios: neq; deniq; quentq; que
apud alias gentes seruientem possent comparare, sed
aut si cuius apud se flagitium in seruitium uertitur, aut
quos apud exterarū urbes (quod genus multo frequen-
tius est) admissum facinus destinavit supplicio. Eorum
enim multos, interdum æstimatos uili, sæpius etiā gra-
tis impetratos, auferunt. Hæc seruorum genera non in
opere solum perpetuo: uerum etiam in uinculis habet:
sed suos durius quos eo deploratiores, ac deteriora me-
ritos exempla censent, quod tam præclara educatione
ad uirtutem egregie instructi: contineri tamen ab sce-
lere non potuerint. Aliud seruorum genus est: quum
alterius populi mediastinus quispiā laboriosus ac pau-
per elegerit apud eos sua sponte seruire. Hos honeste
tractant ac nisi quod laboris: ut pote consuetis, impo-
nitur plusculum non multo minus clementer ac ciues
habent: uolentem discedere (quod non sæpe fit) neq;
retinent inuitum, neque inanem dimittunt. Egrotan-
tes: ut dixi, magno cum adfectu curant, nihilq; pror-
sus omittunt quo sanitati eos, uel medicinæ uel ui-
ctus obseruatione, restituant. Quin insanabili mor-

Mira hu-
ius gentis
æquitas.

De agros-
tis.

Mors spon-
tanea.

bo laborantes assidendo, colloquendo, adhibendo demum quæ possunt leuamenta solantur. Cæterum si non immedicabilis modo morbus sit uerū etiam perpetuo uexet atq; discrutiet: tum sacerdotes ac magistratus hortantur hominem, quando quidem omnibus uitæ munijs impar alijs molestus ac sibi grauis morti iam suæ superuiuat, ne secū statuat pestem diutius ac luem alere, neue quum tormentum ei uita sit mori dubitet, quin bona spe fretus acerba illa uita uelut carcere atq; aculeo uel ipse semet eximat: uel ab alijs eripi se sua uoluntate patiatur: hoc illum quum non commoda, sed supplicium abrupturus morte sit prudenter facturum, quoniam uero sacerdotum in ea reconsilijs, id est interpretum dei sit obsecuturus, etiam pie sanctēq; facturū. Hæc quibus persuaferint: aut inedia sponte uitā finiūt, aut sopiti sine mortis sensu soluūtur. Inuitum uero neminem tollunt nec officij erga eum quicq; imminuunt persuasos hoc pacto defungi honorificū. Alioqui qui mortem sibi consciuerit causa non probata. sacerdotibus & senatui: hunc neq; terra neq; igne dignantur: sed in paludem aliquam turpiter insepultus abiicitur.

De con-
iugijs.

Fœmina non ante annum duodeuicesimū nubit. Mas non nisi expletis quatuor etiā amplius. Ante coniugiū, mas aut fœmina si conuincatur furtiue libidinis, graui ter in eū eamue animaduertit: coniugioq; illis in totū interdicitur, nisi uenia principis noxam remiserit, sed & pater

pater & materq; familias cuius in domo admissum flagitium est: tanq; suas partes parum diligēter tutati magnæ obiacent infamiæ: id facinus ideo tam seuerè uindicant, quod futurum prospiciunt, ut rari in coniugālē amorem coalescerent: in quo ætatem omnem cum uno uideant exigendā: & perferendas insuper quas ea res affert molestias, nisi à uago concubitu diligēter arceantur. Porro in deligendis coniugibus ineptissimū ritum (uti nobis uisum est) adprimeq; ridiculum, illi serio ac seuerè obseruant. Mulierem enim seu uirgo seu uidua sit, grauis & honesta matrona proco nudam exhibet, ac probus aliquis uir uicissim nudum puellæ procum sistit. Hunc morem quum uelut ineptum ridentes improbaremus, illi contra cæterarum omnium gentium insignem demirari stultitiā, qui quū in equuleo comparando, ubi de paucis agitur nummis, tam cauti sint, ut q; uis ferè nudū nisi detracta sella tamen, omnibusq; reuulsis ephippijs recusent emere, ne sub illis operculis hulus aliquod delitesceret, in deligenda coniuge, qua ex re aut uoluptas, aut nausea sit totā per uitam comitatura, tam negligenter agant, ut reliquo corpore uestibus obuoluto, totam mulierē uix ab unius palmæ spatīo (nihil enim præter uultum uisitur) æstiment adiungantq; sibi non absq; magno (si quid offendat postea) male cohæredī periculo. Nam neq; omnes tam sapientes sunt ut solos mores respiciant, & in ipsorum quoq;

q sapientum

Et si parū
uerecūde
haud ta-
men in-
caute.

Diuortiū.

sapientum coniugijs, ad animi uirtutes non nihil addi-
 tamenti corporis etiam dotes adiungunt, certe tam foeda
 deformitas, latere sub illis potest inuolucris ut aliena-
 re prorsus animū ab uxore queat, quum corpore iam
 seiungi non liceat: Qualis deformitas si quo casu con-
 tingat post contractas nuptias, suam quisq; sortem ne-
 cesse ferat, ante uero ne quis capiatur insidijs, legibus
 cauere debet, idq; tanto maiore studio fuit curandum
 quod & soli illarū orbis plagarū singulis sunt contenti
 cōiugibus: & matrimoniū ibi haud saepe aliter, q̃ mor-
 te soluitur: nisi adulterium: in causa fuerit, aut morū nō
 ferenda molestia. Nempe alterutri sic offenso facta ab
 senatu coniugis mutādi uenia: alter infamem simul ac
 cælibem perpetuo uitam ducit. Alioquin inuitam con-
 iugē, cuius nulla sit noxa repudiare, quod corporis obti-
 gerit calamitas, id uero nullo pacto ferunt: nam & cru-
 dele iudicant, tum quenq; deferi, cum maxime eget so-
 latio, & senectuti, quum & morbos afferat & morbus
 ipsa sit: incertam atq; infirmā fidem fore. Caterum ac-
 cidit interdum ut quum non satis inter se coniugum
 conueniant mores repertis utriq; alijs quibus cum spe-
 rent se suauius esse uicturos amborum sponte separa-
 ti: noua matrimonia cōtrahant, haud absq; senatus au-
 toritate tamen, qui nisi causa per se atq; uxores suas di-
 ligenter cognita: diuortia non admittit. Imo ne sic qui-
 dem, facile, quod rem minime utilem sciunt firmandæ
 coniugum

coniugum charitati, facilem nouarū nuptiarum spem
 esse propositam. Temeratores coniugij grauissima
 seruitute plectuntur, & si neuter erat caelebs, iniuriam
 passi (uelint modo) repudiatis adulteris cōiugio in/
 ter se ipsi iunguntur alioquin quibus uidebitur. At
 si laeorum alteruter erga tam male merentem con/
 iugem: in amore persistat: tamen uti coniugij lege
 non prohibetur si uelit in opera damnatum sequi:
 acciditq; interdum ut alterius pœnitentia alterius of/
 ficiosa sedulitas miserationem commouens principi,
 libertatem rursus impetret. Cæterum ad scelus iam
 relapso nex infligitur. Cæteris facinoribus nullam cer
 tam pœnam lex ulla præstituit: sed ut quodq; atrox,
 aut contra uisum est: ita supplicium senatus decer/
 nit. Vxores mariti castigant, & parentes liberos: ni/
 si quid tam ingens admiserint: ut id publice puniri,
 morum interfit. sed ferè grauissima quæq; scelera ser/
 uitutis incommodo puniuntur, id siquidem & scele/
 ratis non minus triste: & reipublicæ magis commo/
 dum arbitrantur, quàm si mactare noxios & proti/
 nus amoliri festinent. Nam & labore quàm nece ma/
 gis profunt, & exemplo diutius alios ab simili flagitio
 deterrent. quod si sic habiti rebellent atq; recalcitrent,
 tum demum uelut indomitæ beluæ. quos coercere
 carcer & catena non potest, trucidantur. At patientibus
 nō adimī omnis omnino spes: quippe longis domiti

Aestima/
 tio suppli/
 cij penes
 magistrat/
 um.

malis si eam pœnitentiam præ se ferant, quæ peccatum
 testetur magis eis displicere quàm pœnam, principis in
 terdum prærogatiua: interdū suffragiis populi, aut mi-
 tigatur seruitus aut remittitur. Sollicitasse ad stuprum
 nihil minus quàm stuprasse periculi est. In omni siqui-
 dem flagitio certum destinatumq; conatum æquant
 facto. neq; enim id quod defuit ei putant prodesse de-
 bere: per quem nō stetit: quo minus nihil defuerit. Mo-
 riones in delitijs habentur, quos ut affecisse contume-
 lia magno in probro est, ita uoluptatem ab stultitia ca-
 pere non uetant. Si quidem id morionibus ipsis maxi-
 mo esse bono censent, cuius qui tam seuerus ac tristis
 est ut nullum neq; factum neq; dictum rideat ei tutan-
 dum non credunt, ueriti ne non satis indulgenter cure-
 tur ab eo, cui non modo nulli usui, sed ne oblectamen-
 to quidem (qua sola dote ualent) futurus esset. Irride-
 re deformem aut mutilum, turpe ac deformem nō ei, qui
 ridetur, habetur, sed irrifori qui cuiq; quod in eius po-
 testate nō erat ut fugeret, id uitiij loco stulte exprobrat.
 Vt enim formā naturalem nō tueri segnīs atq; inertis
 ducunt, sic adiuumentū ab fucis quærere infamis apud
 illos insolentia est. Vsu enim ipso sentiunt, quàm non
 ullum formæ decus uxores æque ac morum probitas
 & reuerentiā cōmendat maritis. Nam ut forma nō nul-
 li sola capiuntur, ita nemo nisi uirtute atq; obsequio re-
 tinetur. Non pœnis tantum deterrent à flagitijs, sed
 propositis.

Stupri sol/
licitati pœ/
na.

Voluptas
e morio/
nibus.

Fucata
forma.

Et præmijs
inuitādi ci-
ues ad offi-
cium.

propositis quoq; honoribus ad uirtutes inuitāt, ideóq;
 statuas uiris insignibus & de republica præclare meritis
 in foro collocant, in rerum bene gestarum memoriam,
 simul ut ipsorum posteris maiorum suorum gloria cal-
 car & incitamentum ad uirtutem sit. Qui magistratum
 ullum ambierit exspes omnium redditur. Conuiuunt
 amabiliter, quippe nec magistratus ullus insolens, aut
 terribilis est: patres appellantur: & exhibent. iisdem de
 fertur: ut debet: ab uolentibus honor: nō ab inuitis exi-
 gitur. Ne principem quidē ipsum, uestis aut diadema,
 sed gestatus frumenti manipulus discernit, ut pontifi-
 cis insigne est prælatus cereus. Leges habent per quā
 pauca. sufficiunt enim sic institutis paucissimæ. Quin
 hoc in primis apud alios improbant populos, quod le-
 gum interpretumq; uolumina, non infinita sufficiunt.
 Ipsi uero censent iniquissimum: ullos homines his obli-
 gari legibus: quæ aut numerosiores sint, quā ut perle-
 gi queant: aut obscuriores quā ut à quouis possint
 intelligi: porro causidicos: qui causas tractent callide:
 ac leges uafre, disputent: prorsus omnes excludunt. cen-
 sent enim ex usu esse: ut suam quisq; causam agat: ea/
 demq; referat iudici: quæ narraturus patrono fuerat.
 Sic & minus ambagum fore & facilius elici ueritatem.
 dum eo dicente: quem nullus patronus fucum docuit:
 iudex solerter expendit singula: & contra uersutorum
 calumnias simplicioribus ingenijs opitulat. hæc apud

Damnat⁹
 ambitus.
 Honor ma-
 gistratuū.
 Dignitas
 principis.

Leges
 pauca.

Aduocato-
 rum inuti-
 lis turba.

alias gentes: in tanto perplexissimarum aceruo legum difficile est obseruari. Caterum apud eos unusquisq; est legis peritus. Nam & sunt (ut dixi) paucissimæ: & interpretationum præterea ut quæq; est maxime crassa: ita maxime æquam censent. Nempe quum omnes leges (inquiunt) ea tantum causa promulgentur: ut ab hijs quisq; sui commonefiat officij: subtilior interpretatio paucissimos admonet (pauci enim sunt qui assequantur) quum interim simplicior ac magis obuius legum sensus: omnibus in apto sit: alioquin quod ad uulgus attinet: cuius & maximus est numerus & maxime eget admonitu: quid referat utrum legem omnino non condas: an conditam in talem interpreteris sententiam: quàm nisi magno ingenio & longa disputatione nemo possit eruere: ad quam inuestigandâ neq; crassum uulgi iudicium queat attingere: neq; uita in comparando uictu occupata sufficere. Hijs eorum uirtutibus incitati finitimi: qui quidem liberi sunt & suæ spontis (Multos enim ipsi iam olim tyrannide liberauerunt) magistratus sibi: ab illis alij quotannis: alij in lustrum impetrant: quos defunctos imperio, cum honore ac laude reducant: nouosq; secum rursus in patriâ reuehant. Atq; hi quidem populi optime profecto ac saluberrime reipublicæ suæ consulunt: cuius & salus & perniciēs, quum ab moribus magistratuum pendeat: quos nam potuissent elegisse prudentius, quàm qui
neq;

neq; ullo precio queant ab honesto deduci (utpote
 quod breui sit remigraturis inutile) ignoti ciuibus, aut
 prauo cuiusq; studio aut similitate flecti. Quæ duo
 mala, affectus atq; auaritiæ, sicubi incubuere iudicijs, il
 lico iustitiam omnem, fortissimum reipublicæ neruum
 dissoluunt. Hos Vtopiani populos, quibus qui impe
 rent ab ipsis petunt, appellant socios, cæteros quos be
 neficijs auxerunt amicos uocant. Fœdera quæ reliquæ
 inter se gentes toties ineunt: frangunt ac renouant, ipsi
 nulla cum gente feriunt. Quorsum enim fœdus inquit
 unt: quasi non hominem homini satis natura conciliet
 quàm qui contempserit, hunc uerba scilicet putes cura
 turum. In hanc sententiam eo uel maxime trahuntur,
 quod in illis terrarum plagis, fœdera pacta q; principū
 solent parum bona fide seruari. Etenim in Europa idq;
 his potissimū partibus quas CHRISTI fides & religio
 possidet, sancta est & inuiolabilis ubiq; maiestas fœde
 rū, partim ipsa iustitia & bonitate principum, partim
 summorū reuerentiā metūq; pontificū, qui ut nihil in
 se recipiunt ipsi: quod non religiosissime præstant. ita
 cæteros omnes principes iubent, ut pollicitis omnibus
 modis immorentur, tergiuersantes uero pastoralī cen
 sura & seueritate compellunt. Merito sane censentur
 pissimam rem uideri si illorum fœderibus absit fides:
 qui peculiari nomine fideles appellantur. At in illo no
 tio orbe terrarum, quē circulus æquator uix tam longe

*Judicium reipub
 neruus*

*De fœdel
 ribus.*

ab hoc nostro orbe semouet: quæ uita moresque dissident: foederum nulla fiducia est: quorum ut quoque plurimis ac sanctissimis ceremoniis innodatum fuerit: ita citissime soluitur inuenta facile in uerbis calumnia, quæ sic interrim de industria dictant callide: ut nunquam tam firmis adstringi uinculis queant: quin elabantur aliqua, foedusque & fidem pariter eludant. Quam uafriorem, imo quam fraudem dolumque: si priuatorum deprehenderet interuenisse contractui: magno supercilio rem sacrilegam: & furca dignam clamitarent, hi nimirum ipsi: qui eius consilij principibus dati: semet gloriantur Autores. Quo fit ut iustitia tota uideatur, aut non nisi plebea uirtus & humilis, quæque longo interuallo subsidat infra regale fastigium: aut uti saltem duæ sint quarum altera uulgus deceat, pedestris & humirepa: neue usque septa transilire queat, multis undique restricta uinculis, altera principum uirtus, quæ sicuti sit quam illa popularis augustior: sic est etiam longo interuallo liberior, ut cui nihil non liceat nisi quod non libeat. Hos mores ut dixi principum: illic foedera tam male seruantium puto in causa esse: ne ulla feriant Vtopienses: mutaturi fortasse sententiam si hic uiuerent. Quamquam illis uidetur ut optime seruentur: male tamen inoleuisse foederis omnino sancienti consuetudinem qua fit, ut (perinde ac si populum populo: quos exiguo spacio, collis tantum aut riuus discriminat: nulla naturæ societas copularet) hostes

hostes atque inimicos inuicem sese natos putent, meritoq; in mutuam grassari perniciem, nisi fœdera prohibeant, quin his ipsis quoq; initis, non amicitiam coalescere, sed manere prædandi licentiam, quatenus per imprudentiam dictandi fœderis, nihil quod prohibeat satis caute comprehensum in pactis est. At illi contra censent, neminem pro inimico habendum, à quo nihil iniuriæ profectum est. Naturæ consortium, fœderis uice esse, & satius, ualentiusq; homines inuicem beneuolentia, quàm pactis, animo quàm uerbis connecti,

DE RE MILITARI.

Bellum utpote rem planè beluinam, nec ulli tamen beluarum formæ in tam assiduo, atq; homini est usu, summo pere abominantur, contrâq; morem gentium fermè omniū nihil æque ducunt inglorium, atq; petitam è bello gloriam. eoque licet assidue militari sese disciplina exerceant, neque id uiri modo, sed fœminæ quoque, statis diebus, ne ad bellum sint, quum exigat usus, inhabiles: non temere capeffunt tamen, nisi quo aut suos fines tueantur, aut amicorum terris, infusos hostes propulsent, aut populum quempiam tyrannide pressum, miserati, (quod humanitatis gratia faciunt) suis uiribus Tyrāni iugo, & seruitute liberent. Quamquàm auxilium gratificantur amicis non semper quidem, quo se defendant, sed interdum quoq; illatas retol-
r lient,

lient, atq; ulciscantur iniurias. uerum id ita demum faciunt, si re adhuc integra consulantur ipsi, & probata causa, repetitis ac non redditis rebus belli autores inferendi sint, quod non tunc solum decernūt, quoties hostili incurſu abacta est praeda, uerum tum quoque multo infestius, quum eorum negotiatores usquā gentium, uel iniquarum prættextu legum, uel sinistra deruatione bonarum, iniustam subeunt, iustitiæ colore, calumniam. Nec alia fuit eius origo belli, quod pro Nephelogetis aduersus Alaopolitas, paulo ante nostram memoriam, Vtopienses gessere, quā apud Alaopolitas Nephelogetarum mercatoribus illata prættextu iuris (ut uisum est ipsis) iniuria certe, siue illud ius, siue ea iniuria fuit, bello tam atroci est uindicta, quū ad proprias utriusq; partis uires, odiq; circūiectarum etiam gentium studia atque opes adiungerentur, ut florentissimis populorum alijs concussis, alijs uehementer afflictis, orientia ex malis mala, Alaopolitarum seruitus demum, ac deditio finierit, qua in Nephelogetarum (neq; enim sibi certabant Vtopienses) potestatem concessere, gentis, florentibus Alaopolitarum rebus, haud quaquā cum illis conferendæ. Tam acriter Vtopienses amicorum, etiā in pecunijs, iniuriā persequuntur, suas ipsorū, non item, qui sicubi circumscripti bonis excidant, modo corporibus absit uis hætenus irascuntur, uti quoad satisfactio fiat, eius cōmercio gētis abſtineant.

neant. Non quod minoris sibi curæ ciues, q̃ socij sint, sed horum tamen pecuniam intercipi, ægrius q̃ suam ferunt, propterea quod amicorum negotiatores, quoniam de suo perdunt priuato, graue uulnus ex iactura sentiunt. At ipsorum ciuibus nihil nisi de publica perit, præterea quod abundabat domi, ac ueluti supererat, alioqui non emittendum foras. Quo fit uti intertrimentum citra cuiusquàm sensum accadat. Quo circa nimis crudele censent id damnum multorum ulcisci moribus, cuius damni incommodum nemo ipsorum, aut uita, aut uictu persentiscat. Cæterum si quis suorum usq̃ per iniuriam debilitetur, aut occidat, siue id publico factum consilio, siue priuato sit, per legatos re comperta, nisi deditis noxijs placari nõ possunt, quin ilico bellum denuncient. Noxæ deditos, aut morte, aut seruitio puniunt. Cruentæ uictoriæ non piget modo eos, sed pudet quoq̃, reputantes inscitiam esse quâlibet preciosas merces nimio emisse, arte dolocq̃ uictos, oppressos hostes impendio gloriantur, triũphumq̃ ob eam rē publicus agunt, & uelut re strennue gesta, tropheũ erigunt. tunc enim demum uiriliter sese iactant, & cum uirtute gessisse, quoties ita uicerint, quomodo nullum animal præter hominẽ potuit, id est ingenij uiribus. Nam corporis inquit ursi, leones, apri, lupi, canes, cæteræq̃ beluæ dimicant, quarum ut pleræq̃ nos robore ac ferocia uincunt, ita cunctæ ingenio, & ratione superantur.

Magno
empta uil
ctoria.

Hoc unum illi in bello spectant, uti id obtineant, quod si fuissent ante consequuti, bellum non fuerant illaturi, aut si id res ueret, tam seueram ab his uindictam expectant, quibus factum imputant, ut idem ausuros in posterum terror absterreat. Hos propositi sui scopos destinant, quos mature petunt, at ita tamē, uti prior uitandi periculi cura, quā laudis aut famae cōsequendae sit. Itaq; protinus indicto bello, schedulas ipsorum publico signo roboratas, locis maxime cōspicuis hosticæ terræ, clam uno tempore multas appendi procurant, quibus ingentia pollicentur præmia, si quis principem aduersarium sustulerit, deinde minora quantū illa quoq; egregia decernunt, pro singulis eorum capitibus, quorum nomina in iisdem literis proscribūt, hi sunt quos secundum principem ipsum, autores initi aduersus se consilij ducunt. Quicquid percussori præfiniunt, hoc gemināt ei, qui uiuū ē proscriptis aliquē ad se pduxerint, quum ipsos quoq; proscriptos, præmijs iisdem, addita etiam impunitate, contra socios inuitant. Itaq; fit celeriter, ut & ceteros mortales suspectos habeant, & sibi inuicem ipsi, neq; fidentes satis, neq; fidi sint, maximōq; in metu & non minore periculo uersentur. Nam saepe numero constat euenisse, uti bona pars eorum & princeps in primis ipse ab his proderentur, in quibus maximam spem reposuerunt. Tam facile quoduis in facinus impellūt munera, quibus illi nullum exhibent modum.

dum. Sed memores in quantum discrimen hortantur, operam dant, uti periculi magnitudo beneficiorū mole compensetur. eoque non immensam modo auri uim, sed prædia quoque magni reddit⁹ in locis apud amicos tutissimis, propria ac perpetua pollicitantur, & summa cum fide præstant. Hunc licitandi mercandique hostis more, apud alios improbatum, uelut animi degeneris crudele facinus illi magnæ sibi laudi ducunt, tantumque prudentes, qui maximis hoc pacto bellis, sine ullo prorsus prælio defungantur, humanique ac misericordes etiam, qui paucorum nece noxiorum, numerosas innocentium uitas redimant, qui pugnando fuerint occubaturi. Partim è suis, partim ex hostibus, quorum turbam, uulguisque non minus feruere quam suos miserantur, gnari non sua sponte eos bellum capeffere, sed principum ad id furis agi. Si res hoc pacto non procedat, dissidiorum semina iaciunt, aluntque fratre principis, aut aliquo è nobilibus in spem potiundi regni perducto. Si factiones internæ languerint, finitimas hostibus gētes excitāt, committuntque, eruto uetusto quoque titulo, quales nuncque regibus defunt, suas ad bellum opes polliciti, pecuniā affluenter suggerunt. Ciues parcissime, quostam unice habent charos, tantumque sese mutuo faciunt, ut neminem sint è suis cum aduerso principe libenter commutaturi. At aurum, argentumque quoniam unum hunc in usum omne seruant, haud grauatim erogant, utpote non mi-

nus cōmode uicturi, etiam si uniuerſum impenderent. Quin præter domesticas diuitias est illis foris quoque infinitus theſaurus, quo plurimæ gentes, uti ante dixi, in ipſorum ære ſunt. ita milites undiq; conductos ad bellum mittunt, præſertim ex Zapoletis. Hic populus quingentis paſſuum millibus ab Vtopia diſtat, orientem ſolem uerſus, horridus, agreſtis, ferox, ſyluas montesq; aſperos, quibus ſunt innutriti, præferunt. Dura gens, æſtus, frigoris, & laboris pariens, delitiarū expers omniū, neque agriculturæ ſtudens, & cum ædificiorum tum uestitus indiligens, pecorum duntaxat curam habent. Magna ex parte uenatu & raptu uiuunt. Ad ſolum bellum nati, cuius gerendi facultatē ſtudioſe quærunt, repertā cupide amplectuntur, & magno numero egreſſi, cuius requirenti milites uili ſemet offerūt. Hanc unam, uitæ artē nouerūt, qua mors quæritur, ſub quibus merent, acriter pro hijs & incorrupta fide dimicāt. Verum in nullum certum diem ſeſe obſtringunt, ſed ea lege in partes ueniunt, ut poſteriore die, uel ab hoſtibus, oblato maiore ſtipendio ſint ſtaturi, iſdem perendie rursus inuitati pluſculo remigrant. Rarum oritur bellum, in quo non bona pars illorū in utroq; ſint exercitu. itaq; accidit quotidie, ut ſanguinis neceſſitudine, coniuncti, qui & iſdem in partibus conducti familiariffime ſemet inuicem utebantur, paulo poſt in contrarijs diſtracti copias, hoſtiliter concurrant. & infeſtis animis,

mis, obliti generis, inmemores amicitiae, mutuo sese cōfodiant, nulla alia causa in mutuam incitati perniciem, quàm quod à diuersis principibus exigua pecuniola conducti, cuius tam exactam habent rationem, ut ad diurnū stipendium unius accessione assis facile ad commutandas partes impellantur. Ita celeriter imbiberunt auaritiam, quæ tamen nulli est eis usui. Nam quæ sanguine quærunt, protinus per luxum, & eum tamen miserum consumunt. Hic populus Vtopiensibus aduersus quosuis mortales militat, quod tanti ab hijs eorum conducatur opera quanti nusquam alibi. Vtopienses si quidē ut bonos quærūt quibus utantur ita hos quoq; homines pessimos quibus abutantur. quos quū usus postulat, magnis impulsos pollicitationibus, maximis obijciunt periculis, unde plerunq; magna pars nunq̃ ad exigēda promissa reuertitur, superstitionibus, quæ sunt polliciti bona fide, persoluunt, quoad similes ausus incendantur. Neq; enim pensi quicquam habent, quàm multos ex eis perdant. rati de genere humano maximam merituos gratiam se, si tota illa colluie populi tam tetri, ac nepharij orbem terrarū purgare possent. Secundum hos eorum copijs utuntur, pro quibus arma capiunt, deinde auxiliaribus cæterorum amicorum turmis. Postremo suos ciues adiungunt, è quibus aliquem uirtutis probatæ uirum, totius exercitus summæ præficiunt. Huic duos ita substituunt, uti eo incolumi, ambo

ambo priuati sint, capto aut interempto, alter è duob⁹
uelut hæreditate succedat, ei⁹q; ex euentu tertius. ne (ut
sunt bellorum sortes uariæ) periclitante duce totus per-
turbetur exercitus. E quaq; ciuitate delectus exercetur
ex his, qui sponte nomen profitentur. neque enim inui-
tus quisquàm foras in militiam truditur, quod persua-
sum habeant, si quis sit natura timidior, nō ipsum mo-
do nihil facturum strennue, sed metum etiam comiti-
bus incussurum. Cæterum si quod bellum ingruat in
patriam, ignauos huiusmodi, modo ualeant corpore,
in naues mixtos melioribus collocat: Aut in mœnibus
sparsim disponunt. unde non sit refugiendi locus. ita
suorum pudor, hostis in manibus, atq; adempta fugæ
spes, timorem obruunt, & sæpe extrema necessitas in
uirtutem uertitur. At sicuti ad externū bellum ex ipsis
nemo protrahitur nolens, ita foeminas uolentes in mi-
litiam comitari maritos, adeo non prohibent, ut exhor-
tentur etiam, & laudibus incitent, profectas cum suo
quarūq; uiro, pariter in acie constituūt. tum sui quemq;
liberi affines cognati circumsistunt, ut hi de proximo
sint mutuo sibi subsidio, quos maxime ad ferendas
inuicem suppetias natura stimulat. In maximo pro-
bro est coniunx absq; coniuge redux, aut amisso paren-
te reuersus filius. quo fit, uti si ad ipsorū manus uentū
fit modo perstet hostes, longo & lugubri prælio ad in-
ternitionem usque decernatur. Nempe ut omnibus cu-
rant

rant modis ne ipsis dimicare necesse sit, modo bello possint uicaria conductitiorum manu defungi, ita quā uitari non potest quin ipsi ineant pugnam, tam intrepide capeſſunt, quā quoad licuit prudenter detrectabant, nec tam primo ferociunt impetu quā mora senſim & duratione inualeſcunt, tam offirmatis animis ut interim citius quā auerti queant: Quippe uictus illa ſecuritas quæ cuiq; domi eſt, ademptaq; de poſteris anxia cogitādi cura (Nam hæc ſolitudo generoſos ubique ſpiritus frangit) ſublimem & uinci dedignantē facit. Ad hæc militaris diſciplinæ peritiā fiduciam præbet, poſtremo rectæ opiniones (quibus & doctrina & bonis rei publicæ inſtitutis imbuti à pueris ſunt) uirtutē addunt, qua neq; tam uilem habent uitam, ut temere prodigant, neq; tam improbe charam, ut quum honeſtas ponendam ſuadeat, auare turpiterq; retineāt. Dū ubiq; pugna maxima feruet, lectiſſimi iuuenes coniu-
 rati, deuoti q; ducem ſibi depoſcūt aduerſum, hūc aperte inuadunt, hunc ex inſidijs adoriuntur, idem eminus idem cominus petitur, longóq; ac ppetuo cuneo, ſummiſſis aſſidue in fatigatorum locum recentibus, oppugnatur. raroq; accidit (ni ſibi fuga proſpiciat) ut non intereat aut uiuus in hoſtium poteſtatem ueniat. Si ab ipsis uictoria ſit, haud quaquā cæde graſſantur, fugatos enim comprehendunt, quā occidunt libentius: neq; unquā ita perſequuntur fugientes, ut non unā

Dux potiſſimum impetendus, quo citius finiatur bellum.

s. interim

interim sub signis instructam aciem retineant, adeo
 uisi cæteris superati partibus, postrema acie sua uictori-
 am adepti sint, elabi potius hostes uniuersos sinant,
 quàm insequi fugiētes perturbatis suorum ordinibus
 insuescant. memores sibimet, haud semel usu uenisse,
 ut mole totius exercitus uicta profligatâq; quū hostes
 uictoria gestientes, hac atq; illac abeuntes persequerē-
 tur, pauci ipsorum in subsidijs collocati ad occasiones
 intenti, dispersos ac palantes illos & præsumpta securi-
 tate negligentes derepente adorti, totius euentum præ-
 lii mutauerunt. extortâq; è manibus tam certa & indu-
 bitata uictoria, uicti uictores inuicem uicerunt. Haud
 facile dictu est, astutiores instruendis insidijs, an cautio-
 res ad uitandas sient. fugam parare credas, quum ni-
 hil minus in animo habent, contra quum id consilij ca-
 piunt, nihil minus cogitare putes. Nam si nimium sese
 sentiunt, aut numero, aut loco premi, tunc aut noctu,
 agmine silente, castra mouent, aut aliquo stratagemâ
 te eludunt, aut interdū ita sensim sese referunt, tali ser-
 uato ordine, ut non minus periculi sit cedentes quàm
 instantes adoriri. Castra diligentissime communiunt
 fossa prealta latâque, terra quæ egeritur introrsum reie-
 cta, nec in eam rem opera mediastinorū utuntur, ipso-
 rum manibus militum res agitur, totusq; exercitus in
 opere est, exceptis qui pro uallo in armis ad subitos ca-
 sus excubant. Itaq; tam multis adnitentibus, magna
 multumq;

multumq; amplexa loci munimenta, omni fide citius perficiunt. Armis utuntur ad excipiendos ictus, firmis, nec ad motum gestumue quemlibet ineptis, adeo ut ne natando quidem molesta sentiant. Nam armati natare inter militaris disciplinæ rudimēta consuecūt, tela sunt eminus sagittæ, quas acerrime simul & certissime iaculantur non pedites modo, sed ex equis etiam, cominus uero nō gladij, sed secures uel acie letales, uel pondere seu cæsim, seu pūctim feriant. Machinas excitant solertissime, factas accurratissime cælant ne ante perditæ quàm res postulet. Ludibrio magis quàm usui sint, in quibus fabricandis hoc in primis respiciunt, uti uectu faciles & habiles circumactu sint. Initas cum hostibus inducias tam sancte obseruant, ut ne laceffiti quidem uiolent. Hostilem terram non depopulantur, neque segetes exurunt, imo ne hominum equorumue pedibus, conterantur, quantum fieri potest prouident, rati in ipsorum usus crescere. Inermem neminem lædunt, nisi idem speculator sit. Deditas urbes tuentur, at nec expugnatas, diripiunt, sed per quos deditio est impedita, eos enecant, cæteris defensoribus in seruitutem addictis. Imbellem turbam omnem relinquunt intactam. Si quos deditioem suasisse compere rint, his è damnatorum bonis aliquam partem impartiunt, reliqua sectione auxiliares donant. Nam ipsorum nemo quicquàm de præda capit. Cæterum confecto bello,

Formæ armorum.

De inducijs.

Athodie
Victores
maximam
partem de/
pendunt.

bello, non amicis impensas in quos insumpsere, sed ut/
ctis imputant, exiguntq; eo nomine, partim pecuniam
quam in similes bellorum usus reseruant, partim præ/
dîa quæ sint ipsis apud eos perpetua non exigui cen/
sus. Huiusmodi reditus nunc apud multas gentes ha/
bent, qui uarijs ex causis paulatim nati, supra septin/
genta ducatorum millia in singulos annos excreuere,
in quos è suis ciuibus aliquos emittunt quæstorum no/
mine, qui magnifice uiuant, personamq; magnatum il/
lic præ se ferant, at multum tamen superest quod infe/
ratur arario, nisi malint eidem genti credere, quod sæ/
pe tantisper faciunt, quoad uti necesse sit uixq; accidit
unquam, ut totam reposcant. Ex his prædijs partem af/
signant illis, qui ipsorum hortatu tale discrimen adeunt
quale ante monstraui, si quis princeps armis aduersus
eos sumptis, eorum ditionem paret inuadere, magnis
illico uiribus extra suos fines occurrunt: nam neq; teme/
re in suis terris bellum gerunt, neq; ulla necessitas tanta
est, ut eos cogat aliena auxilia in insulam suam admit/
tere.

DE RELIGIONIBVS
VTOPIENSIVM.

RELIGIONES sunt non per insulam modo:
uerum singulas etiam urbes uariæ, alijs Solem,
Lunam alijs, alijs aliud errantium syderum dei uice
uene

uenerantibus, sunt quibus homo quispiam, cuius olim aut uirtus aut gloria enituit, non pro deo tantum, sed pro summo etiam deo suspicitur. At multo maxima pars, eademq; longe prudētior, nihil horum, sed unum quoddam numen putant, incognitum, æternum, immensum, inexplicabile, quod supra mentis humanæ captum sit, per mundum hunc uniuersum, uirtute non mole diffusum, hunc parentem uocant. Origines, auctus, progressus, uices, finesq; rerum omnium, huic acceptos uni referūt, nec diuinos honores alijs prætereā ulli, applicant. Quin cæteris quoq; omnibus, quāquam diuersa credentibus, hoc tamen cum istis conuenit, quod esse quidem unum censent summum, cui & uniuersitatis opificium, & prouidētia debeatur, eumq; communiter omnes patria lingua Mythram appellant, sed eo dissentiunt, quod idem alius apud alios habetur. Autumātē quoq; quicquid id sit, quod ipse summum ducit, eandem illam prorsus esse naturam, cuius unius numini ac maiestati, rerum omnium summa, omnium consensu gentium tribuitur. Cæterum paulatim omnes ab ea superstitionum uarietate desciscunt, atq; in unam illam coalescūt religionem, quæ reliquas ratione uidetur antecellere. Neq; dubium est quin cæteræ iam pridem euanuiscent, nisi quicquid improspere cuiquā inter mutandæ religionis cōsilia fors obieciſſe, non id accidiſſe casu, sed cælitus immiſſum inter/

pretaretur timor, tanq̃ numine, cuius relinquebatur cultus, impium contra se propositum uindicante. At posteaq̃ acceperunt à nobis CHRISTI nomen, doctrinam, mores, miracula, nec minus mirandam tot martyrum constantiam, quorum sponte fusus sanguis, tam numerosas gentes in suam sectam longe lateque traduxit, non credas quàm pronis in eam affectibus etiã ipsi concefferint, siue hoc secretius inspirante deo, siue quod eadem ei uisa est hæresi proxima, quæ est apud ipsos potissima, quanquàm hoc quoq̃ fuisse non paulum momenti crediderim, quod CHRISTO cõmunem suorum uictum audierant placuisse, & apud germanissimos Christianorũ conuentus adhuc in usu esse. Certe quoquo id momento accidit, haud pauci nostram in religionem coierunt Lympháq̃ sacra sunt abluti. Verum quoniam in nobis quatuor (totidem enim duntaxat supereramus, nam duo fati concefferant) nemo id quod doleo, sacerdos erat. Cæteris initiati, ea tamẽ adhuc sacramenta desyderant, quæ apud nos non nisi sacerdotes conferunt, intelligunt tamen, optantq̃ ita ut nihil uehementius. quin hoc quoq̃ sedulo iam inter se disputant an sine Christiani pontificis missu quisq̃ suo numero delectus sacerdotij consequatur charactere. & electuri, sanè uidebãtur. uerum quum ego discederem, nondum elegerant. Quin hi quoque religioni Christianæ

Cœnobio

ni Christianæ, qui non assentiunt, neminem tamen absterrent, nullum oppugnant imbutum. Nisi quod unus è nostro cœtu me præsentē coercitus est. Is quum recens ablutus, nobis contra suadentibus, de CHRISTI cultu publice maiore studio, quàm prudentia differeret, usque adeo cœpit incallescere, ut iam nostra modo sacra cæteris anteferet, sed reliqua protenus uniuerſa damnaret. Prophana ipsa, cultores impios ac sacrilegos, æterno plectendos igni uociferaretur. Talia diu concionantem comprehendunt, ac reum non spretæ religionis, sed excitati in populo tumultus agunt, peraguntque, damnatum, exilio multant, siquidem hoc interim antiquissima instituta numerant, ne sua cuiquàm religio fraudi sit. Vt opus enim iam inde ab initio, quum accepisset incolas ante suum aduentum de religionibus inter se assidue dimicasse, atque animaduertisset eam rem, quod in commune dissidentes, singulæ pro patria sectæ pugnant, occasionem præstitisse sibi uincendarum omnium, adeptus uictoriam in primis sanxit, uti quàm cuique religionem libeat sequi liceat, ut uero alios quoque in suam traducat, hætenus niti possit, uti placide, ac modeste suam rationibus astruat, non ut acerbè cæteras destruat, si suadendo non persuadeat, neque uim ullam adhibeat, & conuicijs temperet, per-
tulantiùs

Laude tra-
hendi sunt
hoies ad re-
ligionem.

tulantius hac de re contendente exilio, aut seruitute mulctant. Hæc Vtopus instituit nō respectu pacis modo quā assiduo certamine, atq; in xpiabili odio funditus uidit eueri, sed q; arbitratus est, uti sic decerneret, ipsius etiam religionis interesse, de qua nihil est ausus temere definire, uelut incertū habens, an uariū ac multiplicem expetens cultum deus, aliud d' inspiret aliq; certe ui ac minis exigere, & quod tu uerum credis idem omnibus uideatur, hoc uero & insolens & ineptum censuit, tum si maxime una uera sit, ceteræ omnes uanæ, facile tamen præuidit (modo cum ratione ac modestia res agatur) futurum deniq; ut ipsa per se ueri uis emergat aliquando atq; emineat. sin armis & tumultu certetur, ut sint pessimi quiq; maxime peruicaces, optimam ac sanctissimam religionem ob uanissimas inter se superstitiones, ut segetes inter spinas ac frutices obrutum iri. Itaq; hanc totam rem in medio posuit, & quid credendum putaret liberum cuiq; reliquit. Nisi quod sancte ac seuerè uetuit, ne quis usq; adeo ab humanæ naturæ dignitate degeneret, ut animas quoq; interire cum corpore, aut mundū temere ferri, sublata prouidentia putet, atq; ideo post hanc uitā supplicia uitij decreta, uirtuti præmia cōstituta credūt, cōtra sentientem, ne in hominum quidem ducunt numero, ut qui sublimem animæ suæ naturam, ad pecuini corpusculi uilitatem deiecerit, tantum abest ut inter ciues ponant, quorum
instituta

instituta, moresq; (si per metum liceat) omnes, floccifac-
 eturus sit. Cui enim dubium esse potest, quin is publi-
 cas patriæ leges, aut arte clam eludere, aut uinatur in-
 fringere, dum suæ priuatim cupiditati seruiat, cui nul-
 lus ultra leges metus, nihil ultra corpus spei superest
 amplius. Quamobrem sic animato nullus communica-
 tur honos, nullus magistratus committitur, nulli publi-
 co muneri præficatur. Ita passim uelut inertis, ac iacen-
 tis naturæ despicitur. Cæterum nullo afficiunt supplicio,
 quod persuasum habeant, nulli hoc in manu esse, ut quic-
 quid libet, sentiat. sed nec minis adigunt ullis, animum
 ut dissimulet suum, nec fucos admittunt, & mendacia,
 quæ uelut proxima fraudi, mirum quàm habet inuisa.
 Verum ne pro sua disputet sententia prohibent, atque
 id duntaxat apud uulgus. Nam alioquin apud sacer-
 dotes, grauesq; uiros seorsum, non sinunt modo, sed
 hortantur quoque, confisi fore, ut ea tandem uesania
 rationi cedat. Sunt & alij, nec hîj sanè pauci, nempe im-
 prohibiti, ueluti neque ratione penitus pro se carentes,
 neque mali, qui uitio longe diuerso, brutorum quoque
 æternas esse animas opinantur. At nostris tamen neq;
 dignitate comparandas, neq; ad æquam natas felicitate,
 hominum enim cuncti ferè tam immensam fore
 beatitudinem pro certo atq; explorato habent, ut mor-
 bum lamententur omnium, mortem uero nullius, nisi
 quæ uident anxie è uita, inuitumq; diuelli. Nempe hoc
 t pro

Mira opi-
 nio de ani-
 mab⁹ bru-
 torum.

pro pessimo habet augurio, tanquam anima ex spes ac male conscia, occulto quopiam imminenti poenae praefugio, reformidet exitum. Ad hoc haudquaquam gratum deo, eius putat aduentum fore. qui quum sit accersitus, non accurrit libens, sed inuitus ac detrectans pertrahitur. Hoc igitur mortis genus, qui intuentur horrent, itaque defunctos, mœsti ac silentes efferunt, precati quoque propitium manibus deum, uti eorum clementer infirmitatibus ignoscat, terra cadauer obruunt. Contra, quicumque alacriter ac pleni bona spe decesserint, hos nemo luet, sed cantu prosequuti funus, animas deo, magno commendantes affectu, corpora tandem reuerenter magis quam dolenter concremant, columnamque loco insculptis defuncti titulis erigunt, domum reuersi, mores, actaque eius recensent, nec ulla uitae pars, aut sapius, aut libentius, quam latus tractatur interitus. Hanc probitatis memoriam, & uiuis efficacissima rentur incitamenta uirtutum, & gratissimum defunctis cultum putant, quos interesse quoque de se sermonibus opinantur, quamquam (ut est hebes mortalium acies) inuisibiles. Nam neque feliciū sorti conueniat, libertate carere migrandi quo uelint, & ingratorum fuerit prorsus abiecisse desiderium amicos inuisendi suos, quibus eos dum uiuerent, mutuus amor, charitasque deuinxerat, quamquam bonis uiris, ut cetera bona, auctam post fata potius, quam imminutam coniectant. Mortuos ergo uersari inter

inter uiuentes credunt, dictorum factorumq; spectatores, eóq; res agendas fidentius aggrediuntur, talibus ueluti freti praesidib⁹, & ab inhonesto secreto deterret eos, credita maiorum praesentia. Auguria, caeterasq; superstitionis uanae diuinationes, quarum apud alias gentes magna est obseruatio, negligunt prorsus, atque irrident. Miracula uero, quae nullo naturae proueniunt ad miniculo, uelut praesentis opera, testesq; numinis uenerantur. qualia & ibi frequenter extare ferunt, & magnis interdum ac dubijs in rebus publica supplicatione, certa cum fiducia procurant, impetrantque. Gratum deo cultum putant naturae contemplationem, laudemque ab ea. sunt tamen, hiq; haud sane pauci, qui religione ducti, literas negligunt, nulli rerum cognitioni student, neque ocio prorsus ulli uacant, negocijs tantum, bonisq; in caeteris officijs statuunt, futuram post fata felicitatem promereri. Itaq; alij aegrotis inserviunt, alij uias reficiunt, purgant fossas, pontes reparant, cespites, arenas, lapides effodiunt, arbores demoliuntur ac dissectant, bigisque ligna, fruges, item alia in urbes important, nec in publicum modo, sed priuatim quoque ministros, ac plus quam seruos agunt. Nam quicquid usquam operis est asperum, difficile, sordidum, à quo plerosque labor, fastidium, desperatio deterreat, hoc illi sibi totum libentes, hilaresque desumunt, caeteris ocium procurant, ipsi perpetuo in opere ac labore uersantur,

Vita actiua.

fantur, nec imputant tamen, nec aliorum sugillant uitā,
 nec suam efferunt. Hī quo magis sese seruos exhibent,
 eo maiore apud omnes in honore sunt. Eorum tamen
 hæreses duæ sunt, Altera cælibum, qui nō Venere mo-
 do in totum abstinent, sed carniū esu quoq; quidam
 animalium etiā omnium, reiectisq; penitus tāquā
 noxijs uitæ præsentis uoluptatibus, futuræ duntaxat,
 per uigilias ac sudores inhiāt, eius propediem obtinen-
 dæ spe. alacres interim, uegetiq;. Altera laboris haud
 minus appetens, coniugium præfert, ut cuius nec asper-
 nantur solatium, & opus, naturæ debere se, & patriæ li-
 beros putant. Nullam uoluptatem refugiūt, quæ nihil
 eos ab labore demoretur. Carnes quadrupedū uel eo
 nomine diligunt, quod tali cibo se ualidiores ad opus
 quodq; censeant. Hos Vtopiani prudentiores, at illos
 sanctiores reputant. Quos quod cælibatū anteferunt
 matrimonio, asperamq; uitam placidæ anteponunt, si
 rationibus niterentur irriderent, nunc uero quum se fa-
 teantur religione duci suspiciunt ac reuerentur. Nihil
 enim sollicitius obseruant, quā ne temere quicquā
 ulla de religione pronuncient. Huiusmodi ergo sunt,
 quos illi peculiari nomine sua lingua Buthrescas uo-
 cant, quod uerbum latine religiosos licet interpretari.
 Sacerdotes habent eximia sanctitate, eoque admodum
 paucos. neq; enim plus, quā tredecim in singulis ha-
 bent urbibus pari templorum numero, nisi quum itur
 ad

ad bellum. tunc em̃ septem ex illis cū exercitu profectis
 totidem sufficiuntur interim, sed illi reuersi, suū quisq;
 locum recuperat, qui supersunt, hī quoad decedenti-
 bus illis ordine succedant, comites interea sunt Pontifi-
 cis. Nam unus reliquis præficitur. Eliguntur à populo,
 idq; cæterorum ritu magistratuum, occultis, ad studia
 uitanda, suffragijs. electi à suo collegio consecrātur. Hī
 rebus diuinis præsunt, religiones curant, ac morum ue-
 luti censores sunt, magnóq; pudori ducit̃ ab hīs quen-
 quā tanquā uitæ parum probatæ accersi, compella-
 riue. Cæterum ut hortari atque admonere illorum est,
 ita coercere atque in facinorosos animaduertere prin-
 cipis, atque aliorum est magistratuum, nisi quod sacris
 interdicut, quos improbe malos comperiunt, nec ul-
 lum ferè supplicium est quod horreant magis. Nam
 & summa percellūtur infamia, & occulto religionis me-
 tu lacerantur, ne corporibus quidem diu futuris in tu-
 to. quippe ni properam pœnitentiā sacerdotibus ap-
 probent, comprehensi impietatis pœnam Senatui per-
 soluunt, pueritia iuuentusq; ab illis eruditur, nec prior
 literarū cura, quā morum ac uirtutis habetur, namq;
 summam adhibēt industriam, ut bonas protenus opi-
 niones, & conseruandæ ipsorum reipublicæ utiles, tene-
 ris adhuc, & sequacibus puerorum animis instillent,
 quæ ubi pueris penitus infederint, uiros per totam ui-
 ram comitantur, magnāq; ad tuendum publicæ rei

Fœminæ
sacerdotes

Excōmuni
catio.

At apud
nos quāta
turba est.

statum (qui non nisi uitijs dilabatur, quæ ex peruerſis
nascuntur opinionibus) afferunt utilitatem. Sacerdoti-
bus (ni fœminæ ſint. nam neque ille ſexuſ excluditur,
ſed rariuſ, & non niſi uidua, natūque grandis eligitur)
uxores ſunt popularium ſelectiſſimæ. Neq; enim ulli
apud Vtopienſes magiſtratui maior habetur honoſ
uſq; adeo, ut ſi quid etiam flagitijs admiſerint, nulli pu-
blico iudicio ſubſint, deo tantum, ac ſibi relinquuntur.
Neque enim ſas putant illum, quantumuiſ ſceleſtum,
mortali manu cōtingere, qui Deo tam ſingulari modo
uelut anathema dedicatuſ eſt. Qui moſ illiſ facilior eſt
obſeruatuſ, quod ſacerdoteſ & tam pauci, & tanta cum
cura deliguntur. Nam neque temere accidit, ut qui ex
boniſ optimuſ ad tantam dignitatē, ſoliuſ reſpectu
uirtutiſ euehitur, in corruptelam & uitium degeneret,
& ſi iam maxime contingeret, ut eſt mortalium natura
mutabilis, tamen qua ſunt paucitate, nec ulla præter ho-
noſtem poteſtate præditi, ad publicam certe perniciem
nihil magni ab hiſ momenti pertimeſcēdum ſit. Quoſ
ideo tam raroſ atq; infrequeſteſ habent, ne dignitaſ
ordiniſ, quem nunc tanta ueneratione proſequuntur,
communicato cum multiſ honore uiſceret, præſer-
tim quum difficile putent frequeſteſ inuenire tam bo-
noſ, ut ei ſint dignitati pareſ, ad quam gerendam non
ſufficit mediocribuſ eſſe uirtutibuſ. Nec eorum æſtima-
tio apud ſuoſ magiſ, quàm apud exteraſ etiam gen-
teſ

tes habetur, quod inde facile patet, unde etiam natum
 puto. Nempe decernentibus prælio copijs, seorsum illi
 non admodum procul confidunt in genibus, sacras in-
 duti uestes, tensis ad cælum palmis, primum omnium
 pacem, proxime, suis uictoriam, sed neutri cruetam par-
 ti comprecantur, uincens suis decurrunt in aciem,
 sæuientesq; in profligatos inhihent, uidisse tantū atq;
 appellasse præsentem ad uitam satis, diffluentium con-
 tactus uestium, reliquas quoq; fortunas ab omni bel-
 lorum iniuria defendit. Qua ex re apud omnes undiq;
 gentes, tanta illis ueneratio, tantum ueræ maiestatis ac-
 cessit, ut sæpe ab hostibus non minus salutis ad ciues
 reportarint, quàm ab ipsis ad hostes attulissent. si qui-
 dem aliquando constat, inclinata suorum acie, despera-
 tis rebus, quum ipsi in fugam uerterentur, hostes in cæ-
 dem ac prædam ruerent, interuentu sacerdotum inter-
 pellatam stragem, ac diremptis inuicem copijs, pacem
 æquis conditionibus esse compositam atque constitu-
 tam. Neq; enim unquàm fuit ulla gens tam fera, crude-
 lis ac barbara, apud quos ipsorum corpus non sacro-
 sanctum, atq; inuiolabile sit habitum. festos celebrant
 initialem atque ultimum cuiusq; mensis diem, & anni
 item, quem in menses partiuntur, circuitu lunæ finitos,
 ut solis ambitus annum circinat. Primos quosque dies
 Cynemernos, postremos ipsorum lingua Trapemer-
 nos appellant, quæ uocabula perinde sonant, ac si pri-

O sacerdo-
 tes nostris
 longe san-
 ctiores.

Festorū die-
 rum apud
 Vtopienses
 observatio

Templa cuiusmodi.

manifesti & finifesti uocentur. Delubra uisuntur egregia, utpote nō operosa modo, sed quod erat in tanta ipsorum paucitate necessarium, immensi etiam populi capacia. Sunt tamen omnia subobscura, nec id ædificandi inscitia factum, sed consilio sacerdotum ferunt, quod immodicam lucem cogitationes dispergere, partiore ac uelut dubia colligi animos, & intendi religionem putant. quæ quoniam non est ibi apud omnes eadem, & uniuersæ tamen eius formæ quanquam uariæ ac multiplices, in diuinæ naturæ cultum uelut in unum finem diuersa uia commigrant. idcirco nihil in templis uisitur, auditurue, quod non quadrare ad cunctas in commune uideatur. Si quod proprium sit cuiusquæm sectæ sacrum. id intra domesticos quisque parietes curat, publica tali peragunt ordine, qui nulli prorsus ex priuatis derogat. Itaque nulla deorum effigies in templo cōspicitur, quo liberum cuiq; sit, qua forma deum uelit è summa religione concipere. nullū peculiare dei nomen inuocant, sed Mythræ duntaxat, quo uocabulo cuncti in unā diuinæ maiestatis naturam, quæcunq; sit illa, conspirant, nullæ concipiuntur preces, quas non pronunciare quiuis inoffensa sua secta possit. Ad templum ergo in finifestis diebus uespere conueniunt, ad huc ieiuni, acturi deo de anno, mēseue cuius id festum postremus dies est, prospere acto gratias, postero die, nam is primifestus est, mane ad templa confluitur, ut insequentis

insequentis anni, mensisue, quem ab illo auspicaturi festo sint, faustum felicemq; successum comprecetur. At in finifestis antea quàm templum petūt uxores, domi ad uirorum pedes, liberi ad parentum prouoluti, peccasse fatentur sese aut admissio aliquo, aut officio indiligerenter obito, ueniamq; errati precatur. ita si qua se nebula domesticæ similitudinis offuderat, tali satisfactio ne discutitur, uti animo puro ac sereno sacrificijs intersint. nam interesse turbido, religio est. eoque odi, iræque in quenq; sibi conscij, nisi reconciliati ac defecatis affectibus ad sacrificia non ingerunt sese, uindictæ celeris, magnæq; metu. Eo quum ueniunt, uiri in dextram delubri partem, foeminae seorsum in sinistram commeat. tum ita se collocant, ut cuiusq; domus masculi ante patrem familias consideant, foeminarum mater familias agmen claudat. Ita prospicitur, uti omnes omnium gestus foris ab his obseruetur, quorum autoritate domi ac disciplina reguntur, quin hoc quoq; sedulo cauent, uti iunior ibi passim cū seniore copuletur, ne pueri pueris crediti, id temporis puerilibus transigant ineptijs, in quo deberent maxime religiosum erga superos metū, maximum, ac propè unicum uirtutibus incitamentum cōcipere. Nullum animal in sacrificijs maectant, nec sanguine rentur, ac cædibus diuinam gaudere clemētiam, qui uitam animantibus ideo est elargitus, ut uiuerent. Thus incendunt & alia item odoramenta, ad hæc ce-

Confessio
Vtopiēsiū.

At apud
nos q sunt
inquinatissimi,
aris
pximi esse
cōtendūt.

reos

reos numerosos praferunt, non quod hæc nesciant nihil ad diuinam conferre naturam, quippe ut nec ipsas hominum preces, sed & innoxium colendi genus placeat, & hijs odoribus luminibusq;, ac cæteris etiam ceremonijs nescio quomodo sese sentiunt homines erigi, atque in dei cultum animo alacriore consurgere. Candidis in templo uestibus amicitur populus, sacerdos uersicolores induitur, & opere & forma mirabiles materia non perinde preciosa. neque enim auro intextæ, aut raris coagmentatæ lapidibus, sed diuersis auium plumis, tam scite, tantóq; artificio laboratæ sunt, ut operis precium nullius æstimatio materiæ fuerit æquatura. Ad hoc in illis uolucrum pennis, plumisq;, & certis earum ordinibus, quibus in sacerdotis ueste discriminantur, arcana quædam dicunt contineri mysteria, quorum interpretatione cognita (quæ per sacrificos diligenter traditur) diuinorum in se beneficiorum, suæq; uicissim pietatis in deum, ac mutui quoq; inter se officij admo-
neantur. Quum primum sacerdos ita ornatus ex adyto sese offert, cuncti protinus in terram uenerabundi procumbunt, tam alto ab omni parte silentio, ut ipsa rei facies, terrorem quædam uelut præsentis cuiuspiam numinis incutiat. Tellure paulum morati, dato ab sacerdote signo, erigunt sese. tum laudes deo canunt, quas musicis instrumentis interstingunt, alijs magna ex parte formis, quàm quæ nostro uisuntur orbe. Ex illis ple-
raq;

Musica
Vtopiæliū.

raq; sicuti quæ nobis in usu sunt, multum suauitate uin-
 cunt. ita quædam nostris ne conferenda quidem sint.
 Verum una in re haud dubie longo nos interuallo præ-
 cellūt, quod omnis eorum musica, siue quæ personatur
 organis, siue quam uoce modulantur humana, ita na-
 turales affectus imitatur & exprimit, ita sonus accom-
 modatur ad rem, seu deprecantis oratio sit, seu læta,
 placabilis, turbida, lugubris, irata, ita rei sensum quen-
 dam melodiæ forma repræsentat, ut animos auditorū
 mirum in modum afficiat, penetret, incendat. solēnes
 ad ultimum conceptis uerbis preces, sacerdos pariter
 populusq; percensent, ita compositas, ut quæ simul
 cuncti recitant, priuatim quisque ad semet referat. In
 his deum & creationis, & gubernationis, & cæterorum
 præterea bonorum omnium, quilibet recognoscit au-
 torē, tot ob recepta beneficia gratias agit. nominatim
 uero quod deo propitio in eam rempublicā inciderit
 quæ sit felicissima, eam religionem sortitus sit, quā spe-
 ret esse uerissimam. Qua in re, si quid erret, aut si quid
 alterutra melius, & quod deus magis approbet, orare
 se eius bonitas efficiat, hoc ut ipse cognoscat, paratum
 enim sequi se quaquā uersus ab eo ducatur, sin & hac
 Reip. forma sit optima, & sua religio rectissima, tū uti
 & ipsi cōstantiā tribuat, & cæteros mortales omneis ad
 eadē instituta uiuēdi, in eandē de deo opinionē perdu-
 cat, nisi inscrutabilē eius uoluntatē etiā sit, quod in hac
 religio/

religionum uarietate delectet. Deniq; precatur, ut facile defunctum exitu ad se recipiat, quàm cito, seroue præ finire quidem nō audere se. Quanquàm quod inoffensa eius maiestate fiat, multo magis ipsi futurum cordi sit, difficillima morte obita, ad deum peruadere, quàm ab eo diutius, psperrimo uitæ cursu distineri. Hac prece dicta rursus in terrā proni, pauloq; post erecti, discedunt pransum, & quod superest diei, ludis & exercitio militaris disciplinæ percurrūt. Descripsi uobis quàm potui uerissime eius formam Reip. quā ego certe non optimam tantum, sed solam etiam censeo, quæ sibi suo iure possit Reip. uendicare uocabulum. Siquidem alibi, de publico loquentes ubiq; commodo, priuatum curant. Hic ubi nihil priuati est, serio publicum negotiū agunt, certe utrobiq; merito. Nam alibi, quotus quisq; est qui nesciat, nisi quid seorsum prospiciat sibi, quantumuis florente Rep. semet tamē fame periturū, eoque necessitas urget, ut sui potius, q̃ populi id est aliorū habendā sibi rationē censeat. Cōtra hic, ubi omnia omniū sunt nemo dubitat (cureť modo, ut plena sint horrea publica) nihil quicq; priuati cuiquàm defuturū. Neq; enim maligna rerum distributio est, neq; inops, neque mendicus ibi quisquàm. & quum nemo quicquàm habeat, omnes tamen diuites sunt. Nam quid ditius esse potest, quàm adempta prorsus omni sollicitudine, lato ac tranquillo animo uiuere? non de suo uictu trepidum,

dum, non uxoris querula flagitatione uexatum, non paupertatem filio metuētem, nō de filia dote anxium, sed de suo, suorumq; omnium, uxoris, filiorum, nepotum, pronepotum, abnepotum, & quā longam posterorum seriem suorum, generosi præsument, uictu esse, ac felicitate securum. Quid quod nihilo minus his prospicitur, qui nūc impotes olim laborauerunt, quā his qui nunc laborant. Hic aliquis uelim cum hac æquitate audeat aliarum iustitiam gentium comparare, apud quas dispeream, si ullum prorsus comperio, iustitiæ, æquitatisq; uestigium. Nam quæ hæc iustitia est, ut nobilis quispiam, aut aurifex, aut scenerator, aut deniq; alius quisquā eorum, qui aut omnino nihil agunt, aut id quod agunt, eius generis est, ut nō sit Reip. magnopere necessarium, lautam ac splendidam uitam, uel ex ocio, uel superuacuo negotio consequatur, quum interim mediastinus, auriga, faber, agricola, tanto, tamq; assiduo labore, quā uix iumenta sustineant, tam necessario, ut sine eo ne unum quidem annum possit ulla durare Resp. uictum tamen adeo malignum parant, uitam adeo miseram ducūt, ut longe potior uideri possit conditio iumentorum, quibus nec tam perpetuus labor, nec uictus multo deterior est, & ipsis etiā suauior, nec ullus interim de futuro timor. At hos & labor sterilis, atq; infructuosus, in præsentī stimulat, & inopis recordatio senectutis occidit, quippe quibus parciore

u diurna

diurna merces, quàm ut eidem possit diei sufficere, tantum abest ut excreseat, & supersit aliquid quod quotidie queat in senectutis usum reponi. An non hæc iniqua est & ingrata respublica, quæ generosis ut uocant & aurificibus, & id genus reliquis, aut ociosis, aut tantum adulatoribus, & inanum uoluptatum artificibus, tanta munera prodigit. agricolis cōtra, carbonarijs, mediastinis, aurigis & fabris, sine quibus nulla omnino Resp. esset, nihil benigne prospicit. Sed eorum florentis ætatis abusa laboribus, annis tādē ac morbo graues, omnium rerum indigos, tot uigiliarum immemor, tot actantium oblita beneficiorum miserrima morte repensat ingratissima. Quid quod ex diurno pauperū demenso diuites cotidie aliquid, nō modo priuata fraude, sed publicis etiam legibus abradunt, ita quod ante uidebatur iniustum, optime de Rep. meritis pessimam referre gratiam, hoc isti deprauatum etiā fecerunt, tum prouulgata lege iustitiam. Itaq; omnes has quæ hodie usquàm florent Resp. animo intuenti ac uersanti mihi, nihil sic me amet deus, occurrit aliud quàm quædā

Hæc anno
ta lector.

conspiratio diuitum, de suis commodis Reip. nomine, titulôq; tractantium. comminiscunturq; & excogitant omnes modos atque artes quibus, quæ malis artibus ipsi congefferunt, ea primum ut absque perdendi metu retineant, post hoc ut pauperum omnium opera, oc laboribus quàm minimo sibi redimant, eisque abutantur.

tur. Hæc machinamenta, ubi semel diuites publico nomine hoc est etiam pauperum, decreuerunt obseruari, iam leges fiunt. At homines deterrimi cum inexplibili cupiditate, quæ fuerant omnibus suffectura, ea omnia inter se partiuerint, quàm longe tamen ab Vtopiensium Reip. felicitate absunt: è qua cum ipso usu sublata penitus omni auaritia pecuniæ, quanta moles molestiarum recisa, quanta scelerum seges radicitus euulsa est? Quis enim nescit fraudes, furta, rapinas, rixas, tumultus, iurgia, seditiones, cædes, proditiones, ueneficia, cotidianis uindicta potius quàm refrenata supplicijs, interempta pecunia commori, ad hæc metum sollicitudinem, curas, labores, uigilias, eodem momẽto quo pecunia perituras, quin paupertas ipsa, quæ sola pecunijs uisa est indigere, pecunia prorsus undiq; sublata, protinus etiam ipsa decresceret. id quo fiat illustrius, reuolue in animo tecum annũ aliquem sterilẽ atq; infœcundũ, in quo multa hominũ millia, fames abstulerit, contendendo planè in fine illius penuriæ excussis diuitũ horreis, tantum frugum potuisse reperiri, quantũ si fuisset inter eos distributum, quos macies ac tabes absumpsit illam cæli, soli q; parcitatem, nemo omnino sensisset. tam facile uictus parari posset, nisi beata illa pecunia, quæ præclare scilicet inuẽta est, ut aditus ad uictum per eam patresceret, sola nobis ad uictum uiam intercluderet. Sentiant ista, non dubito, etiam diuites, nec ignorāt quan-

Mire dictū

to potior esset illa conditio nulla re necessaria carere, quam multis abundare superfluis, tam numerosis eripi malis, quam magnis obsideri diuitijs. Neque mihi quidem dubitare subit, quin uel sui cuiusq; commodi ratio, uel CHRISTI seruatoris autoritas (qui neq; pro tanta sapientia potuit ignorare quid optimum esset, neq; qua erat bonitate id consulere, quod non optimū sciret) totum orbem facile in huius Reip. leges iamdudum traxisset, nisi una tātum belua, omnium princeps parensq; pestium superbia, reluctaretur. hac non suis cōmodis prosperitatem, sed ex alienis metitur incommodis. hac ne Dea quidē fieri uellet, nullis relictis miseris quibus imperare atque insultare possit. Quorum miserijs præfulgeat ipsius comparata felicitas, quorum suis explicatis opibus, angat atque incendat inopiam. Hac auerni serpens mortalium pererrans pectora, ne meliorem uitæ capebant uiam, uelut remora retrahit ac remoratur. quæ quoniam pressius hominibus infixata est, q̃ ut facile possit euelli, hanc Reip. formā, quam omnibus libenter optarim, Vtopiensibus saltem contigisse gaudeo, qui ea uitæ sunt instituta sequuti, quibus Reip. fundamenta iecerunt non modo felicissime, uerum etiam quātum humana prælagiri coniectura contigit, æternum duratura. Extirpatis enim domi cum cæteris uitijs ambitionis, & factionum radicibus, nihil impendet periculi, ne domestico dissidio laboretur, quæ
una

una multarum urbium egregie munitas opes pessun-
 dedit. At salua domi cōcordia, & salubribus institutis,
 non omnium finitimorum inuidia principum (quæ sæ-
 pius id iam olim semper reuerberata tentauit) concute-
 re illud imperium, aut commouere queat. Hæc ubi Ra-
 phael recensuit, quanquàm haud pauca mihi succurre-
 bant, quæ in eius populi moribus, legibusq; perquam
 absurde uidebātur instituta, non solum de belli geren-
 di ratione, & rebus diuinis, ac religione, alijsq; insuper
 eorum institutis, sed in eo quoque ipso maxime, quod
 maximum totius institutionis fundamentum est uita
 scilicet, uictuque communi, sine ullo pecuniæ commer-
 cio, qua una re funditus euertitur omnis nobilitas, ma-
 gnificētia, splendor, maiestas, uera ut publica est opi-
 nio decora atq; ornamenta Reipub. tamen quoniam
 defessum narrando sciebam, neque mihi satis explora-
 tum erat, posset ne ferre, ut contra suam sententiam sen-
 tiretur, præsertim quod recordabar, eo nomine quos-
 dam ab illo reprehensos, quasi uererentur, ne non satis
 putarentur sapere, nisi aliquid inuenirent, in quo uelli-
 care aliorum inuenta possent, idcirco & illorum institu-
 tione, & ipsius oratione laudata, manu apprehendens
 intro cœnatum duco, præfatus tamen aliud nobis tem-
 pus, iisdem de rebus altius cogitandi, atque uberius
 cum eo conferendi fore. Quod utinam aliquando con-
 tingeret interea quemadmodum haud possum omni-

bus assentiri quæ dicta sunt, alioqui ab homine citra
controuersiam eruditissimo simul & rerum humanarū
peritissimo, ita facile confiteor permulta esse in Vtopi-
ensium republica, quæ in nostris ciuitatibus optarim
uerius, quàm sperarim.

SECVNDI LIBRI FINIS.

SERMONIS POMERIDIANI RAPHAËLIS HY-
THLODAEI, DE LEGIBVS ET INSTITV-
TIS VTOPIENSIS INSVLAE PAVCIS
ADHVC COGNITAE, PER CLA-
RISSIMVM ET ERVDITISSI-
MVM VIRVM D. THOMAM
MORVM CIVEM ET VI-
CECOMITEM LON-
DINENSEM,
FINIS.